

Leto XX. Ljubljana, okt., nov., dec. 1917. Štev. 10, 11, 12.

Ob sklepu 20. letnika.

Urednik.

Še pred vojno je ugibal glavni odbor »Osrednjega čebelarškega društva v Ljubljani«, kako naj bi se primerno proslavila dvajsetletnica obstoja društva. Nameravalo se je storiti potrebne korake, da bi se potovalni shod avstrijskih, ogrskih in nemških čebelarjev vršil to leto v Ljubljani, priredila bi se splošna čebelarska razstava, poučni izleti in drugo. Toda — — —!

Ker je torej to pri sedanjih razmerah popolnoma nemogoče, smo nameravali vsaj »Čebelarja« izdati v slavnostni obliki s slikami najboljših sotrudnikov. Naposled je sklenil glavni odbor, da se tudi to opusti ter vse nameravano odloži za slavje petindvajsetletnice, ki naj bo tem lepši jubilej.

Ne slavnostna oblika, ampak črna obroba »Čebelarja« bi bila umestna ob sklepu 20. letnika! Nebroj naših udov je izdihnilo na žrtveniku domovine. Prvi so ti junaki, ki se jih spominja »Čebelar«.

Na tisoče čebelnih družin je padlo vsled lakote in drugih nezgod, ker so odšli njih skrbni gojitelji v vojno. Kakšna neizmerna škoda! In kako hitro se še vedno krči njih število! Pazite, kar vas je še doma, da ne izmré naše čebelno pleme, in ne prodajajte čebel zdaj v tujino, da si jih bodo mogli nabaviti oni, ki se vrnejo iz vojne.

Prisrčna zahvala bodi izražena vsem cenjenim sotrudnikom ne samo za sodelovanje pri letošnjem, ampak tudi pri vseh drugih letnikih »Čebelarja«. Urednik prosi v imenu »Čebelarja« še za nadaljnjo pomoč. Za trdno je sicer sklenil odložiti uredništvo, ali če pravijo glavni odbor in prijatelji: Vztrajaj! — tedaj bom, in ne bom zapuščal svojega otroka v kritičnem času.

Zaključujem 20. letnik »Čebelarja« s prošnjo: Strnimo razredkane vrste, da ne omahnemo!

Ob dvajsetletnici.

Lakmayer.

Že dvajset let izhaja naš vrli »Slovenski Čebelar« kot glasilo »Slovenskega osrednjega čebelarskega društva za Kranjsko« pod spretnim vodstvom urednika g. Frančiška Rojina. Obenem je tudi glasilo za »Slovensko čebelarsko društvo za Spodnje Štajersko«, za »Slov. čebelarsko društvo za Spodnje Koroško« in »Slov. čeb. društvo za Primorsko«.

S težkočami, zlasti denarnimi, je bila sklenjena njegova ustanovitev, težek pričetek nastopa in razširjanja, a vendar, hvala Bogu in marljivosti ter navdušenju urednikovemu — šlo je! In danes?

Kdor si bil ves ta čas zvest naročnik »Čebelarja«, potrudi se, zberi in preglej vse njegove letnike, primerjaj prve z zadnjimi številkami, čitaj v njih in spoznal bodeš, da je »Slov. Čebelar« vestno izpolnjeval svoj poklic, učil in bodril, svetoval in opozarjal, svaril in grajal, vzpodbujal in tolažil, pomagal, kakor je le mogel, vsem svojim članom brez razločka stanov in političnih nazorov, kot dober in vesten učitelj svojim učencem. In kako!

Mirno in trezno, prost vsake zbadljivosti, norčevanja, preziranja začetnikov, nedostojne polemike!

In to je, kar naše glasilo posebno diči in odlikuje.

Čital sem veliko let 6 čebelarskih časopisov, glasil raznih narodov, a te stvarnosti, nepristranosti in dostojnosti v polemiki nisem nikjer našel. Zato pa bodi v vsakem oziru izrečena g. uredniku zahvala in priznanje, in ker obhaja sedaj svojo petdesetletnico, zberimo se vsi čebelarji vsaj v duhu okrog njega in mu zakličimo krepko:

»Bog ga živi in ga nam ohrani kot urednika našega glasila še mnogo let!«

Mi pa, vsi čebelarji, obljubimo si ob tako velepomembnem jubileju, da hočemo v prosep svojega glasila vsak po svoji zmožnosti vse storiti, če ne s peresom pa z jezikom, če pa drugače ne, pa vsaj s tem ga podprimo, da redno plačujemo naročnino in da mu pridobimo kolikor mogoče veliko naročnikov.

Če ne s peresom, pa z jezikom?

Mnogo je takih, ki samo govore, pa ničesar ne storé! Čakajo, da jim pade zreli sad v naročje! Čakajo na to, kar bo drugi iznašel, preizkusil, z uspehom rabil, roke križem držé in gledajo na trud drugih, pa čakajo, da se jim že »pečeno« predloži!

Potem pa ne poznajo boljšega dela, kakor da strogo, brezobzirno kritikujejo, sumničijo in podcenjujejo!

Tak čebelar dela tudi z jezikom, samo da v škodo dobri stvari.

Najbolje diši jabolko, ki si ga sam odtrgaš in olupiš! Najbolj je čebelar vesel, kadar si je sam kaj razjasnil po trudapolnem in požrtvovalnem delu, sam preizkusil in dokazal.

Pri delu zadrževati, delo ovirati, lenariti zna marsikdo, a tako ravnanje — ni čedno!

Pravi, navdušeni čebelar se ne sme ustrašiti truda, stroškov, slučajnega neuspeha! Kar ni danes popolno, se lahko jutri popolni, le podjeten in odločen bodi! Žal, da se marsikateri zбоji morebitne neugodne kritike, zasmehovanja, sumničjenja, ako bi se prikazal z novim svojim panjem, orodjem, z novimi nazori!

Ali je mar to junaštvo, koga takoj napasti zato, ker kaže več samostojnosti in ker hoče napredovati?

Ne! Pri našem glasilu bodimo vsi složni, vzajemni, nepristranski, obzirni proti začetnikom, pa pri izmenjavanju svojih izkušenj in mnenj vselej skrajno dostojni!

Nihče izmed nas ne sme misliti, da že toliko vé, da ne more več zvedeti, in zato nihče izmed nas ne bo proti drugemu nestrpen in domišljav! V nekem tujem čebelarskem časopisu sem več let čital prav z zanimanjem članke nekega izkušenega, starejšega čebelarja, a naenkrat je obmolnil. Zakaj? Zasmehljivo je bil kritikovan od čebelarja-začetnika! Kdo trpi zaradi take neprevidnosti? Gotovo časopis in naročniki. Kdor ne napreduje, nazaduje! Kdor se prevzame in postane ohol, je sam zaprl vrata vsakemu svojemu nadaljnjemu napredku.

Želje po napredku vzbujajmo pa tudi »z jezikom« pri neveščih čebelarjih, katerih je še toliko med nami! Posebno letos je markanten razloček uspeha čebelarjenja med naprednimi in zaostalimi čebelarji. Tù se dá pomagati. Poišči katerega izmed sinov takega neveščega čebelarja, razkaži mu ob priliki svoj čebelnjak in način svojega čebelarjenja, in kmalu ga boš navdušil za napredno čebelarstvo, ki ima toliko zanimivosti za ukaželjnega fanta. Kakor skrbi matica za obstoj svojega zaroda, tako moramo tudi mi skrbeti za naslednike, napredne čebelarje. To je pa treba pričeti pri mladini, sicer je naš napredek koristil le nam, ne pa — narodu!

In vendar je vsakega sveta dolžnost, da dela z vso vnemo za blaginjo naroda!

Kar storiš zase, to že s tabo izgine,
 Kar storiš za narod, ostane vselej;
 Donési le kamen za zgradbo očine,
 A rastlo naprej na podlagi bo téj;
 Pomogel si s tem ji k višavi, k lepoti,
 In del tvoj ostane v poslopja celoti!

(S. Gregorčič.)

Pota uspešnega dela v ta namen so različna, le poiskati jih je treba in imeti močno, vztrajno voljo!

**Čebelarji! Razširjajte med znanci in prijatelji
 naš list „Slovenski Čebelar“!**

Ob koncu XX. leta.

Iv. Jurančič.

S to številko završuje »Slov. Čebelar« svoj dvajseti letnik. Dolga je doba dvajsetih let, četudi se nam zdi kratka, kadar se oziramo v preteklost; vendar v dvajsetletni dobi se marsikaj zgodi, izpremeni. Koliko dragih znancev in prijateljev nam je preminulo v tej dobi, koliko drugih reči se izpremenilo. Tudi marsikateri časnik je že v tem času zaspal za vedno, naš strokovni list »Slovenski Čebelar« pa se je krepko vzdržal in se še drži kljub mnogim udarcem in viharjem, ki so ga srečali na »potu življenja«. Zlasti v zadnjih letih se stavijo časnikarstvu velike zapreke. Vojna je pobrala čitatelje, sotrudnike, tiskarsko in delavno osebje, neznosna draginja pa ovira dobavo vsakovrstnih potrebščin. Posebno hudo pa še ravno strokovni časniki — ne le slovenski, temveč sploh vsi — čutijo vojno, tako da čedaljebolj »slabotni« izhajajo.

Dragi čitatelj, ako presodiš navedene ovire in težkoče ter upoštevaš še razne druge nepričakovane, slučajne zapreke, ne boš grajal »Slov. Čebelarja«, temveč priznal boš, da je vreden svojega imena. Saj je laglje kako delo kritikovati, kakor ga brez napake izvršiti. Položi vseh dvajset letnikov na mizo, zlasti če so lepo vezani, in priznal boš, da imaš lepo, dragoceno delo pred seboj, ki je v teku let brez velikih žrtev in brez velikega truda za posameznika takorekoč samo zraslo, in ki tvori danes lep del tvoje čebelarske knjižnice. Ako nadalje začneš vsebino pregledovati in prebirati, boš našel marsikaj, kar te bo zanimalo, se ti zopet novo zdelo, ali ti zbuvalo veselje in prijetne, nedolžne spomine iz davne prošlosti. Saj je to dvajsetletno delo mnogih vrlih slovenskih čebelarjev-sotrudnikov, ki so liki pridnim čebelcam donašali tvarino, katero je naš neumorni urednik — kot matica — skoz vseh dvajset let pilil, gladil, »invertiral«. Cenjene čitatelje bodo gotovo zanimale naslednje številke, za katerih natančnost pa zaradi gotovih kratic in pseudonimov ne morem popolnoma jamčiti, ker mi vsi sotrudniki niso osebno znani. »Slovenski Čebelar« je v teh dvajsetih letih priobčil — brez zadnje trojne številke — 854 člankov, 307 dopisov in 665 vsakovrstnega drobiza, razen tega še poročila opazovalnic, vabila, naznanila, podobe i. t. d. Prispevalo je približno 120 sotrudnikov; posamezni pisatelji so spisali naslednja števila člankov: 1. Jurančič 115; 2. Rojina 95; 3. Kurbus 36; 4. Kosi 34; 5. Humek 33; 6. Lakmayer 32; 7. Zirkelbach 31; 8. I. Lampè 28; 9. Lapajne 27; 10. Žnideršič 24; 11. Pater 23; 12. Babnik 20; 13. Likar 18; 14. Vodopivec 15; 15. Bukovic 15; 16. Strgar 14; 17. Verbič 13; 18. M. Čebelski 12; 19. Lukman 11; 20. Pirnat 10; 21. Vadnal 10; 22. Močnik 10; 23. Pengov 9; 24. Likozar 7; 25. Černej 6; 26. Vidmar 6; 27. Šmidhofer 6; 28. Peternel 6; 29. Blatačan 5; 30. Podgornik 5; 31. Štupar 5; 32. Črnačaj 5; 33. Zdolšek 4; 34. Koprivec 4; 35. Gregorčič 3; 36. Slapšak 3; 37. Žolnir 3; 38. Jekl 3; 39. Ločniškar 3; 40. Gospa Kosijeva 2 (pesmi); 41. Žontar 2; 42. Selski 2; 43. Petrič 2; 44. T. Š. 2; 45. Rovski 2; 46. Čuček 2; 47. Hafner 2; 48. Rakovšek 2; 49. Z—n. 2; 50. Pirec 2; 51. Jarc 2. Ostali po 1 članek. Pri

tem niso všteti dopisi in ne razna druga tvarina. Povprečno bi prišlo na enega sotrudnika 7·2 člankov, 2·5 dopisov, 5·5 drobiža.

Društveno glasilo je duša društva, zlasti strokovno društvo ne more brez svojega lista obstati. Dandanes so že naši najpreprostejši čebelarji toliko brihtni, takorekoč vajeni, da si čebelarskega društva brez čebelarskega časnika niti misliti ne morejo.

Ob koncu dvajsetega leta se spominjamo, kakor čitatelji, tako sotrudniki, še našega vrlega urednika, ki je skoz toliko let vztrajno vršil ta ne lahek, še manj pa hvaležni posel. Dvajset let biti urednik, to vendar ni malenkost! Koliko jih je, ki bi tako dolgo vztrajali? Spominjamo se neštevilnih težav, katere je imel g. urednik premagovati v teku tolikih let! Spričo tega morajo izginiti pomisleki zaradi morebitnih malenkostnih pomanjkljivosti. »Kdor je brez greha, vrzi kamen!« Kolikrat se je urednika rotilo, ko je »Čebelar« »počasi prihajal«, nikomur pa ni bilo znano, da je bila krivda na strani »delavcev«. V drugi polovici mesca, ko bi »Čebelar« moral biti že v rokah čitateljevih, je urednik moral še sotrudnike »pozdravljati«: »Pošljite mi kaj, imam šele komaj za par strani tvarine!« — Zraven urejevanja je še marljivo sam sodeloval, zakaj samo njegovih člankov je skoraj sto! Naposled mu je pa usoda naprtla še vojaško suknjo; a tudi ta, dasi ga gotovo ovira, ga ni odvrnila od dolgoletne zvestobe napram »Čebelarju«. Zato mu vsaj mi čebelarji izkažimo hvaležnost s tem, da mu želimo v najkrajšem času zlato prostost, zdravje, srečo in obilo veselja pri čebelah, a pri urejevanju »Čebelarja« — še mnogo let!

Poslavlja se staro leto od nas ter se umika novemu. Za čebelarje je bilo to leto še precej ugodno; v večini krajev je bilo obilno medu, ki je dosegel izredno visoke cene, tako da so si mnogi čebelarji namesto stotakov šteli tisočake.

V splošnem pa je bilo 1917. leto leto najstrašnejših vojnih grozot, kar jih menda zgodovina pozna; kar po več dni in noči je nepretrgoma gremelo nebrojnih strelav, zemlja se je tresla nad 100 kilometrov od fronte. Ravno naši dragi nam slovenski zemlji je pretila največja nevarnost. Koliko slovenskih čebelnjakov je sovražna burja spremenila v razvaline! A naposled so se morali sovražni oblaki umakniti hujšemu viharju, in slovenska zemlja — se oddihava. — Vsi čebelarji si gotovo želimo v novem letu doživeti srečen mir, da bi potem mogli zopet uspešneje delovati v prid slovenskega čebelarstva. V to pomoz Bog!

Spominjajte se svojih članov-vojakov in podpirajte jih vsak po svojih močeh!

Čebelarstvo v svetovni vojni.

Miloš K.

V zadnjem svojem članku o obnožini sem obljubil o tem in drugem sporočiti na jesen po končanem delu. Gospod urednik mi je pisal, da naj mu spišem vsaj kaj malega že prej za »Čebelarja«, ker nima dopisov. Iz važnih vzrokov se nisem odzval, raditega je prijel sam za pero in je spisal z ocvirki zabeljene članke. Z velikim užitkom, veseljem in zanimanjem sem jih prebral. V zadoščenje mu hočem za njegovo 50 letnico in 20 letnico »Čebelarja« spisati ta članek. Upam, da mu bom s tem pohladil njegovo opravičeno nevoljo in obenem ustvaril mal spominek našim potomcem, kako smo čebelarili ob času svetovne vojne. Ker se je gosp. urednik odkrito izpovedal, da je kratke pameti raditega, ker ima premalo žnideršičevcev, čeprav je prepričan o njihovih izvrstnih lastnostih, hočem tudi jaz priznati, da sem trmoglaviec. Kar si ubijem v glavo, to tudi izpeljem. Večkrat se mi posreči, večkrat pa tudi ne, da se raditega praskam za ušesi, ker sem imel očitno škodo. Pri tem mi pade zopet kaka nova misel v glavo; zopet poizkušnja z uspehi in neuspehi. Tako se trmoglavim vedno dalje. Nič me ne ozdravi te bolezni, čeprav se mi nekateri posmehujejo, drugi me pomilujejo, mi odsvetujejo ter mi očitno pravijo, da tako ne bo šlo. Pri vsem tem sem z uspehi in dohodki svojega dela in trmoglavosti popolnoma zadovoljen; in to je glavna stvar. Pisati hočem ta članek stvarno in jasno, morda bom komu s tem vendar koristil, ker to je moj glavni namen.

Lansko prezimovanje.

Lansko poletje je bilo za čebelarstvo pri nas srednje dobro. Hoja je medila; dobil sem čistega gozdnega medu, ki ga nisem bil prav nič vesel. Črn je bil kot črnilo in tudi grenak. Rad uživam med, tega pa nisem maral. »Uboge čebele,« sem si mislil, »ako boste morale pozimi uživati to črnilo, če ne dobim sladkorja, mi boste vse za žejo pomrle.« Sladkorja sem imel premalo, tega sem skuhal in podal. Preračunal sem, da ima vsak panj povprečno 5 do 6 kg hrane. »Premalo bo«, sem si mislil. Med sem že razprodal, ohranil sem si le 50 kg pomladanskega za špekulativno pitanje, sladkorja pa ni mogoče dobiti. Kaj bo iz tega? Smrt bo gospodarila! Pade mi rešilna misel v glavo: Žnideršičevci mi bodo pomagali. Prezimiti bo treba eksportovce v medišču. Na ta način bosta imeli obe družini več toplote in bosta potrebovali manj hrane; morda jih rešim na ta način pogina. Takoj se spravim na delo. Odvzel sem matične rešetke in vsadil prečnice. Vse špranje sem zamazal z ilovico, da bi čebele ne uhajale v drugo družino ter se same ne združile. Vsadil sem v medišča vse eksportovce, obe žreli pustil odprti in odzadaj dobro s papirjem zapažil ter vratca zaprl. Sreča je bila, da je bilo več solnčnih, gorkih dni, da so se čebele večkrat spreletele in osnažile. Ko je pritisnil hud mraz in zapadel sneg, sem žrelo z brado priprl. Med tem časom so bile čebele mirne in tihe na gorkem, kar me je tolažilo. Marca

mesca me je skrb večkrat gnala v čebelnjak. Nekega dne opazim, da v medišču neka družina nemirno šumi. »Lakota jih vznemirja«, sem si mislil. Tako je tudi bilo. Čebele so bile vse še žive, a popolnoma brez hrane. Kako jih nakrmiti, ker zunaj vlada mraz? Hitro vzamem nekaj praznih satov, segrejem pri ognju med, da je postal tekoč, in ga vlivam na prazne sate. Tako napolnjene sate s še gorkim medom dam stradajoči družini. Pomagano je bilo, nič več niso bile nemirne; rešil sem jih gotove smrti. Da sem se znebil velike skrbi, sem dal vsem ostalim družinam po en tako napolnjen sat medu; pri tem sem porabil polovico pitanca. Drugo polovico marca je začelo kopneti, deževati; bilo je južno vreme, a po tleh je ležalo še dosti snega. Čebele so le po malem izletavale, ker je pihal premrzl veter. Proti solncu po rebrih je začelo cvesti leševje.

Pitanje s cvetnim prahom.

Čeprav je v marcu pihal mrzel veter, je bilo deloma vedro, in solnce je posijalo po nekaj ur na dan. To priliko sem porabil za nabiranje leševih zvončkov po solčnih rebrih. Pomagalo mi je tudi nekaj otrok, ker sem jim obljubil medu. Nabrali smo več polnih nahrbtnikov tega blaga in ga devali sušit na solnce. Na gostem situ sem potem sejal cvetni prah. Žal, da je bilo premalo solčnih ur, ker to blago odpira svoje prašne predalčke najrajši le na solncu. Dobil sem približno 1 kg takega cvetnega prahu. Za poizkušnjo sem ga nekaj zmešal s čistim medom v kozarec, v drug kozarec sem pa do polovice dal samega prahu in ga zalil z medom. Do danes je še oboje v dobrem stanju. Čisti prah je še videti vedno rumen in nepoškodovan. Posrečilo se mi je med zimo pridobiti nekaj sladkorja. Tega sem skuhal in z njim zmešal še ves ostali med ter vse skupaj postavil v lonce na hladno. V to zmes sem zmešal čisto presejani cvetni prah. Koncem marca je bilo nekaj gorkejših dni, zato sem pričel s spekulativnim pitanjem. Navadno sem to delo opravljal mesca aprila pri dobri paši in pogostih izletih. Ker pa letos ni hotelo biti zime konec, in je bilo vedno mrzlo, deževno, vetrovno in skoraj brez paše, me je zopet začelo skrbeti. Nekaj dni sem pital po malem, potem pa sem sklenil jim dati vso pripravljeno hrano, da se znebim s tem morečih skrbi. Prav sem jo pogodil! Marec je bil mrzel in za pašo slab, april pa še slabši. V nemških časopisih berem, da je april napravil čebelarjem ogromne škode. Na tisoče panjev čebel je pomrlo. Nekateri so izgubili vse čebele. Poleg lakote je povzročil gozdni med še grižo. Skoraj vsak čebelar v moji bližini je imel več ali manj mrtvih družin, jaz pa sem pri vsej svoji trmoglavosti rešil srečno vse družine. Le to mi je žal, da je bil ves moj trud z nabiranjem cvetnega prahu brezuspešen. Hrane in cvetnega prahu so imele čebele sicer dovolj, a mraz je zakrivil, da matice niso mogle staviti zalege. Koncem aprila sem spraznil medišča in presadil čebele od tam v eksportne panje. Zapažiti sem pa moral medišča, ker je še vedno vladal mraz. Imele so čebele prav malo zelege, bile so pa čvrste in zdrave; mrtvic je bilo zelo

malo. V napredku so zaostale za cel mesec; to je moje veselje ponižalo. Gledé cvetnega prahu mislim s poizkušnjami nadaljevati. Morda bo mogoče poročati drugo leto o tem kaj bolj uspešnega.

Dobra in slaba stran narejenih rojev.

Že na drugem mestu sem povedal, da me je sila prignala delati roje. Nič ne čakam več na roje; tudi se ne bojim, da bi mi uhajali roji v gozd, kakor se to še vedno dogaja drugim. Naravni roji se ogrebejo, potem grejo takoj na pašo, da se preživijo in napredujejo. Zelo priporočljivo je, te vsaj v začetku nekaj dni pitati, vendar obstanejo tudi brez tega, ako je dobra paša. Umetne roje pa se mora pitati vsaj do izleta kakih 8 do 10 dni. To mi je letos delalo skrbi in težave, ker sem porabil ves med že spomladi, sladkorja pa tudi ni bilo dobiti. Druga leta sem napravil umetne roje že v prvi polovici maja, letos pa so se v tem času začele čebele komaj razvijati. »Letos kaže zelo slabo«, sem vzdihoval in tožil drugim. Pa sem se zelo motil. Do srede maja ni bilo pri nas posebno dobro, a potem se je prevrglo na boljše in postajalo čezdalje boljše. Koncem maja in v pričetku junija sem že končal z narejanjem rojev. »Kako si jih pa krmil?« bo kdo vprašal radovedno. Prav preprosto! Panji so bili polni zalege in medu. Vse je bilo zalito z medom. Narejeni roji so dobili s seboj več kot dovolj zalege in medu. Ni jih bilo treba pitati, pač pa samo napajati. Pa bi jih lahko tudi pital z odvzetim medom žniderskičevcev. Prvim sem tudi tako postregel, drugim pa ne več, ker se mi je zdelo to nepotrebno.

Drugi čebelarji so dobili roje komaj v drugi polovici in koncem junija. Splošna je bila tožba, da je prav malo rojev. »Malo rojev, dosti medu«, je čebelarški pregovor. To me je navdihnilo veselja! Predobra paša je ovirala rojenje. Matice niso imele prostora za zalego, zato je bilo čedalje manj čebel. Ko sem bil to opazil, sem začel pridno točiti med in devati prazne sate v sredino gnezda. S tem sem v kratkem zopet pomnožil ljudstva. Le z narejenimi roji nisem imel letos posebnega veselja. Preveč matic se je poizgubilo pri prašenju. Tudi druga leta se mi je to pripetilo, a v veliko manjši meri. Sem mnenja, da so matice po prašenju zašle v druge panji in tam so bile umorjene. Preveč panjev v enem samem čebelnjaku je za mlade matice zelo nevarno. Ker imam premalo prostora, si belim glavo, kako bi odpravil to napako. Treba bo panji z mladimi maticami odnesti kam drugam, dokler ne začno staviti zalege. Sicer bi imel z narejenimi roji največje veselje, ako bi ne bilo te napake.

Prevešanje v žniderskičevih panjih.

Tudi o tem sem že pojasnil na drugem mestu, da ne prevešam več žniderskičevcev, ali vsaj tako ne postopam več, kakor je bilo to prej v navadi. Kakor jaz postopam, se zanesljivo prepreči rojenje. To sem dosegel v slabem letu predlanskem, v srednjem lani in v prav dobrem letos. Nisem imel prav nobenega roja. Iz triletnih izkušenj se torej lahko sklepa

in trdi, da je to postopanje dobro, zanesljivo in pravo. To hočem natančno pojasniti, ker se mi dozdeva važno.

Znano je, da čebele rojijo raditega, ker jim postaja prostor premajhen. Stara matica se preseli z enim delom čebel in prepusti prvotno stanovanje mladi matici — to je roj. Ako vemo to, preprečimo rojenje s tem, da jim razširimo prostor. Za razširjenje prostora je Žnidersičev panj zelo primeren. Teга pa ne smemo čakati tako dolgo, da je že celo vališče zasedeno s čebelami. Tako postopanje bi ne zadržalo rojenja, ker v pretesnem prostoru so se čebele že namenile rojiti, in teга se ne da več zabraniti, čeprav se jim razširi prostor bodisi s prevešanjem ali samo z razširjenjem prostora. Prostor se jim mora razširiti zelo zgodaj, da se jim ne zbudi nagon rojenja. To moram pa s poudarkom povedati, da pri razširjenju prostora ne sme uhajati toplota. Raditega ne zadostujejo samo vratca, tudi slamnica, zadaj vložena, se mi dozdeva premalo varna, ker prepušča preveč zraka in s tem tudi hladú in mraza. V ta namen se poslužujem preprostega sredstva, in to je navadni časnikiarski papir. Po 20 in še več plasti takega papirja sešijem v plahto, ki zapira od zadaj tesno ves prostor vališča in medišča. Kolikor potrebujejo čebele zraka in vlage, prihaja oboje ob straneh papirnate plahte in skoz spodnje žrelo; zgornje mora biti dobro zamašeno.

Kdaj je treba čebelam razširiti prostor, teга ni mogoče določiti, ker je to odvisno od zunanje temperature in od razvitka čebel. Predlanskim sem jim razširil dne 24. aprila, lani 19. marca, letos pa komaj koncem aprila, nekaterim celo v pričetku maja. To mora določiti čebelarjeva previdnost. Lani sem opazil, da je bilo že takoj drugi dan medišče zasedeno s čebelami; letos nisem opazoval teга, ker je bilo ravno takrat premrzlo in zelo vetrovno. S prisluškovanjem sem vendar dočkal, da so čebele že drugi dan zasedle medišče; ako so pa vse zasedle, teга ne vem.

Ko odpremo medišče, se odzamejo ločilne deščice in nadomestijo z matično rešetko. Rešetka ne sme biti pretesna, pač pa ohlapna, da se lahko hitro vloži in tudi odzame ter osnaži, če je treba.

Tudi s tem delom bi še ne zabranili rojenja, zlasti pri zelo plodovitih mladih maticah ne. Treba je že jeseni vdeti vsakemu žnidersičevcu ob eni strani po en prazen okvir, katerega hočem kratko imenovati trotovca. Ta prazni okvir ima samo početno satje in je brez žice. Jaz ga imam v vseh panjih na levi strani vališča, ker se mi zdi tam najbolj primerno. Trotovec ima važno nalogo; brani namreč čebelam zamašiti celo vališče. Mi že vemo, da dokler imajo čebele kaj praznega prostora, ne rojijo rade. Trotovec torej zabranjuje rojenje. Ko pa nastane dobra paša, in je na vseh ostalih 8 okvirih dovolj zalege ter polno čebel v vališču in medišču, moramo trotovec pridno nadzorovati. Čebele hočejo takrat zamašiti ves prostor, da bi prej mogle rojiti. V ta namen zidajo pridno satovje v trotovec — in sicer samo trotovino.¹ Ko je do polovice ali več

¹ Torej ne zidajo trotovine samo iz teга namena, da bi zadelale prostor, ampak zato, da bi zalegla matica vanje trote. — Op. uredn.

dodelan, pride čebelar z ostrim nožem ter poreže in odnese iz trotovca izdelano trotovino. Čebele pa niso lene in tudi obupajo ne tako hitro. Takoj se lotijo zopet dela, da bi luknjo zamašile radi rojenja. Letos sem moral nekaterim panjem po dvakrat in celo po trikrat na teden porezati trotovcem napravljeno trotovino. Čebelar ni s tem nič na izgubi, pač pa na dobičku, ker s tem pridobi veliko več voska kot navadno, in vosek je dražji od medu. Ko mine čas rojenja, sem zlasti letos opazil, začnejo čebele trotovec zanemarjati; opustijo popolnoma izdelovanje trotovine, da ostane prazen okvir, ali pa stavijo na njem mesto trotovine čebelno satje.

Da bi še bolj gotovo zabranil rojenje, sem lani nekaterim preveč živalnim panjem odvzel po en ali celo po dva sata s pokrito zalego in jih dal rojem v eksportovcih. Namesto teh satov sem vsadil ob straneh satnike z umetnim satovjem. Letos ni bilo tega treba delati, ker je pre-dobra paša sama ovirala rojenje in množitev čebel. Kdor hoče postopati z žnideršičevci na ta način, se lahko prepriča, da je to postopanje zelo uspešno, obenem pa tudi preprosto in lahko delo. Že lani sem povedal, da z opustitvijo prevešanja postanejo žnideršičevci višek popolnosti.

Razne opazke.

Morda bo koga zanimalo in mu koristilo, ako navedem nekatera lastna dela in opazovanje dela drugih. Povedal sem že, da sem trmoglavec in kot tak sem tudi letos eno nerodnost skuhal. Gosp. Lakmayer je pisal, da on vzgaja matice v medišču. »Tudi jaz bom tako delal,« sem takoj sklenil in pri tem tudi ostal. Mislim sem si, da je to preprosto delo in ga bo mogoče z lahkoto izvesti. Niti na um mi ni prišlo, da o vsem tem nimam nobenih preizkušenj. Ko sem prvič iztočil med iz medišč, sem vsem žnideršičevcem pobral matične rešetke in jim vstavil ločilne deščice. Sredi vsakega medišča sem postavil okvir z mlado zalego in jajčeci, in sicer od prvovrstnih matic. »Zdaj pa le pridno nastavite matičnjake!« sem si mislil. Ker so pa čebele še bolj trmoglave od mene, me niso hotele ubogati. Četrty dan pregledujem nastavljenе okvire, kako bo kaj z matičnjaki, pa jih ni bilo skoraj nič. Samo dva panja sta imela nekaj matičnjakov, drugi prav nobenega. Takoj sem zopet odvzel ločilne deščice in vrnil rešetke, le dvema z matičnjaki sem jih pustil. Pa tudi s tema sem imel smolo. V medišču opazim vedno manj čebel, v vališču pa vedno več. Čebele so se preselile k matici. »Naposled bo ostal sam matičnjak, in iz tega ne bo nič,« sem si mislil, zato sem še tema dvema vstavil rešetko. Žal mi je bilo za delo in trud. Nekaj več voščin na rešetkah je bilo edino moje plačilo. Morda bi bil gosp. Lakmayer tako dober, da bi natančneje pojasnil to važno opravilo.¹

¹ Naravno je, da se Vam to ni posrečilo, ker v medišču so skoraj izključno samo starejše čebele, ne pa »dojilje«. Tudi je umevno, da je bilo zgoraj vedno manj čebel, ker so bile vajene spodnjega žrela in so se vrstile k svoji prvotni matici. Uspeh bi bil gotov le v čebelnem ljudstvu, ki se čuti brezmatično, pa če je prav majhno; seveda mora imeti tudi za vzgojo mladih matic potrebne mlade čebele. — Op. uredn.

Vojna je prinesla tudi čebelarstvu mnogo škode. Veliko čebelarjev je moralo zapustiti svoje ljubljenske in prijete za puško. V moji bližnji okolici sem zbudil veliko zanimanje za umno čebelarstvo, o čemer poprej ni imel nikdo nobenega pojma. Razni mladi čebelarji so prihajali k meni. V čebelnjaku sem jim radevolje vse razkazal, jih poučil in jim razlagal. Povedal sem jim tudi, da je pravilno vzimovanje čebel po mojem mnenju najvažnejši posel čebelarstva. Ko so morali oditi od doma, so me prosili, da bi jaz prevzel varstvo njihovih čebel. Prav rad sem jim to obljubil, pa tudi obljubo izpolnil. Enemu oskrbujem vsa dela, štirim najvažnejša dela, drugo opravljajo prav dobro njihove žene, štirim pa oskrbujem samo nadzorstvo. Pri vseh sem opazil, da si niso dobro zapomnili mojih nasvetov. Prezimili so svoje čebele prav slabo; zapažili jih niso prav nič. Lanska zima je bila zelo ostra; ni čudo, da so jim pri pičli hrani nezapažene čebele pomrle. Celó v nemških časopisih berem, da se močne družine z obilno hrano lahko puste čez zimo nezapažene, kakor so bile v poletnem času. Zrak, zrak, trdijo ti, je čebelam potreben, bolj kot toplota. Jaz nisem teh nazorov. Toplota je vir življenja za vsa živa bitja v naravi, torej tudi za čebele. Ako je človeku prijetno bivati pri hudem mrazu v gorki sobi in pri zakurjeni peči, mora biti prijetno, dobro in zdravo tudi za čebele v gorkem in dobro zapaženem panju. Zrak je res potreben tudi čebelam, a tega dobijo dovolj skoz odprto žrelo, vse druge odprtine se morajo skrbno zadelati.

Letošnje leto je bilo izredno suho. Pri nas je bilo prav malo dežja od konca aprila do oktobra. Od druge polovice julija do prve polovice septembra, torej dva mesca, je bilo tukaj tako suho, da so bile vse rastline ovenele in celo kot suhe. Čudno se mi je zdelo, da v taki vročini pri nas ni medila jelka. Lani sem imel skoraj samo črn gozdni med, letos pa je bil svetel, prozoren in pomladanskemu podoben, samo nekoliko je bil bolj zarjavel. Še bolj čudno se mi je zdelo, odkod prinašajo čebele nektar, ko so bile vse rastline tako suhe in ovenele. V tem času je bila tukaj najboljša paša. Mnenja sem, da so hudo medile gozdne rastline, ker edino v gozdu je bilo cvetje normalno.

Letos sem opazil izredno malo trotov, ki so jih pa začele čebele preganjati že v začetku junija. Sredi julija jih ni bilo skoraj nič več. Ko je pa takrat nastala nova dobra paša, so začele matice staviti novo trotovo zalego. Avgusta in septembra je bilo videti več trotov kot spomladi; še celo prve dni oktobra sem videl nekatere. Dobra poletna paša je povzročila, da so se ljudstva nenavadno pomnožila. Ne pomnim še tako obljudenih plemenjakov, kakršne sem videl letos na jesen. Še v oktobru sem našel dosti mlade zalege in celo jajčec. Za bodoče leto kaže dobro, ker so plemenjaki napolnjeni z mladimi čebelami.

Koncem avgusta grem v bližnjo vas, da bi kupil nekaj kranjičev. Opazil sem zopet nekaj nenavadnega. Vsi kranjiči so bili spredaj pokriti s čebelami. Cele gruče čebel je viselo na bradah brez dela. Vprašam gospodarja, če je že izrezal kaj veliko medu. Mož mi je žalostno pripovedoval,

da ga mu čebele nikakor ne pustijo izrezati. Panji so tako prenapolnjeni s čebelami, da se ne morejo umakniti nikamor. Kadar je odprl zadaj panj, so se vsule čebele vun in se niso niti zmenile za dim. Ta čebelar je imel veliko izgubo, ker jim ni pravočasno izrezaval medu.

Letos sem prišel do prepričanja, da prav nič ne škoduje, ako vhaja matica v medišče. Radi pomanjkanja časa sem moral pustiti matice v medišču, in sicer v mnogih panjih. V enem panju sem opazil, da je redno prihajala v medišče; ko je tam opravila svoje delo, se je vrnila v vališče. Spodaj in zgoraj je bilo dosti zalege in jajčec na 12 okvirih. Drugi okviri so bili redno napolnjeni z medom, raditega sem jih pridno praznil in vračal. Ta panj mi je dal zelo veliko medu in je bil najbolj obljuden. V drugem sem zopet opazil, da je matica ostala v medišču in tam imela samo na treh satih zalego, vsi drugi sati medišča in vališča so bili napolnjeni z medom. Ker je bil panj manj živalen, sem jo prestavil po iztočenju medu zopet v vališče. Ta panj je bil tudi z medom zelo obdarjen. Matica je drugič ušla v medišče; tam sem jo pustil do jeseni. Tudi jeseni je bilo v njem precej medu in zelo veliko čebel. Ta matica je triletna in prvovrstna. Tudi pri drugih vhajajočih maticah so bili dobri uspehi. Prepričanje sem dobil, da so v dobrih letinah lepi uspehi, naj bo potem matica kjer hoče. Razume se, da mora biti matica radi prezimovanja spodaj v vališču, ker je tam najbolj primerno.

Vojna je mnogo ljudi zelo pokvarila. Ljubezen do bližnjega pojema zelo, in prevladujejo strasti in sebičnost. Borba za trebuh in obstanek je glavna zadeva. Pri nas se je tatvina tako razpasla, da ni ničesar več varno pred tatovi. Najbolj trpijo kmetovalci. Kar ni uničila suša, to so ponoči pokradli tatovi. Tudi čebelam niso prizanašali. Pri nas ni čebelnjaka, ki bi ga ne bili obiskali ti dolgoprsteži. Tudi mojemu čebelnjaku niso prizanesli. Nekega jutra opazim, da mi manjka en žnidersičevcevec. Ne daleč od čebelnjaka je ležal pokonci na neki sosednji njivi. Ko ga pregledam, opazim, da so bile čebele in še ves med v njem. Panj je bil nekoliko pokvarjen, druge škode ni bilo. Kasneje sem zvedel, da je tatu pregnala vojaška patrolja. Upal sem, da me ne bo več obiskal. Ker je bil ta panj menda pretežek, je prišel čez nekaj dni po lažjega; odnesel mi je eksportovca. Prazen panj in dva okvira so našli otroci in mi prinesli nazaj, čebele je pa tat uničil in med pojedel.

Letos sem prezimil čebele na medu. Ako so lani srečno prezimile na gozdnem medu brez bolezni, upam, da bo tudi letos tako. Sladkorja še nisem dobil, čeprav sem ga plačal. Četudi bi sedaj koncem novembra prišel, je že prekasno za krmljenje. Koliko sem letos pridelal medu, tega ne vem, ker ga nisem imel časa tehtati.

Toliko ga nisem pričakoval. Lepo podporo sem dobil zanj. Kakor gosp. urednik, sem tudi jaz zelo hvaležen čebelcam, da so me podpirale v tej neznosni draginji. Bog daj tudi v bodoče tako!

Skrb za bodočnost čebelarstva.

H. Peternel.

Sedanja svetovna vojna ogroža čebelarstvo. Veliko vnetih čebelarjev je dalo slovó čebelarstvu in svetu na bojnih poljanah, drugi so zapustili dom in čebele; dom bodo morda še našli, čebel pa ne. Kjer so divjali boji, je čebelarstvo uničeno, žal, skoraj povsod brez izjeme. A tudi v zaledju se je in bo izpraznil marsikateri čebelnjak. Ni čudno! Svojci vpoklicanega čebelarja ne razumejo veliko o čebelarstvu in slednjič nimajo časa. Polje mora družina obdelovati, ako noče lakote poginiti; krma se mora spraviti, ako se hoče ohraniti živina. Na polju, na senožeti in v gozdu nadomestujejo otroci in žene vpoklicanega moža; za čebele nimajo časa.

Zeló ogroža obstoj čebelarstva vedno pomanjkanje sladkorja. Ravno pri slabem oskrbovanju je pitanje s sladkorjem edina rešitev za čebelarstvo. Društvo gotovo stori v tem oziru vse, kar je mogoče, da dobijo čebelarstva sladkor, a čudežev ne more storiti.

Čebele so tedaj v sedanjih razmerah prave revce. Nevarnost lakote sili ljudstvo k poljskemu delu, živina muka in zahteva postrežbe, a na čebele se tako lahko pozabi. Revce umirajo molčé lakote, ker jim ni dala narava zmožnosti, da bi mogle z obupnim glasom razodevati strašne muke smrti za lakoto.

A še nekaj je, kar vpliva usodepolno na čebelarstva v sedanjih razmerah: Svojci čebelarja-vojaka vedó, kako se obdeluje polje, kako se streže živini, ker so pri tem delu pomagali gospodarju pred vojno, a navadno ne vedó ničesar o čebelah, ker je iste oskrboval čebelar sam. Tako se maščuje sedaj tista usodepolna napaka čebelarjev, da ne vpeljejo nobenega svojcev v čebelarska opravila. Kruto je navezati obstoj toliko živih bitij (čebel) edinole na svojo osebo.

Iz tega izvajanja spoznamo, da se mora nekaj v tem oziru predrugačiti. Sveta dolžnost je za vsakega čebelarja, da vpelje vsaj enega izmed svojcev v čebelarska opravila. Že v navadnih razmerah pride to prav v slučaju bolezni ali smrti. Ako se nauči žena poljedelca za silo kositi, voličke vpregati in voditi, naj se nauči tudi čebelarjeva žena vsaj za silo čebele oskrbovati. Sin čebelarja pa naj se popolnoma nauči čebelarstva, kakor se nauči sin poljedelca pri očetu kmetijstva. Človek ima zato dve očesi, da v slučaju, ako eno izgubi, z drugim vidi; tako naj ima vsako čebelarstvo vsaj dva oskrbnika.

Izmed raznih naukov sedanje vojne ne bomo smeli čebelarji pozabiti tega, da ne sme nihče blagor in gorje tako važnega podjetja, kakor je čebelarstvo, navezati edinole na svojo osebo, in to tem manj, ker je tako ravnanje brezsrčno, ker gre za obstoj živih bitij.

V tem zmislu naj dela takoj vsak čebelar že sedaj med vojno, v kolikor mu je mogoče. Na vsakega napravi žalosten vtis kmetovalec, ki nima komu izročiti svojega posestva. A še žalostnejše je, ako nima čebelar no-

benega, kateremu bi izročil svoje čebelarstvo, ker lažlje dobi kmet večšo osebo, ki ji izroči zadnji trenutek premoženje, nego čebelar, ker čebelarstva ni toliko oseb večših, kakor kmetijstva. Kdor pa nima svojcev, naj poskrbi v oporoki, da pride njegovo čebelarstvo v prave roke. Dovolj se je v tem oziru grešilo; čas je, da postane drugače.

Čebelarstvo na šolskih vrtovih.

M. Humek.

Razen duhovnika nima nihče lepše prilike za čebelarstvo, nego učitelj, zlasti ako je kot šolski voditelj stalno nameščen na deželi in ima poleg šole še primeren šolski vrt. Pa kako malo je učiteljev-čebelarjev!

Sledeča razpredelnica, posneta po izkazu c. kr. deželnega šolskega sveta o stanju šolskih vrtov na Kranjskem v šolskem letu 1916/17, nam jasno kaže mizerijo v tem oziru.

Šolski okraj	Števílo			
	šol	šol. vrtov	čebel-njakov	panjev
Črnomelj	29	28	2	39
Kamnik	41	28	—	—
Kočevje	44	34	9	134
Kranj	50	34	3	161
Krško	31	29	3	45
Litija	30	17	1	12
Ljubljana (mesto) .	10	5	2	10
Ljubljana (okolica)	50	36	4	56
Logatec	31	25	3	44
Novo mesto	41	32	10	119
Postojna	51	48	1	4
Radovljica	27	26	5	89
Skupaj . .	435	342	43	713

Komaj 12 % vseh šolskih vrtov ima čebelnjak, na katerega pride povprečno po 16 panjev. V kamniškem okraju ni niti enega šolskega čebelnjaka,¹ v postojnskem in litijem okraju je samo po eden, dasi imajo ravno ti okraji blizu 100 šolskih vrtov, in je veliko krajev razmeroma zelo ugodnih za čebelarstvo. Razen v novomeškem in kočevskem, je tudi v drugih okrajih čebelarstvo na šolskih vrtovih zelo skromno zastopano.

¹ Krtina? — Op. uredn.

Glavni vzrok temu pojavu je gotovo ta, ker se čebelarstvo v majhni meri ni izplačalo. Kdor je kljub temu čebelaril, je iskal v čebelarstvu izvečine le pobudnega razvedrila in prijetne zabave. Gmotne koristi so bile navadno prav neznatne, večkrat je bilo treba celo doplačati. Le večje, dobro urejeno čebelarstvo v posebno dobrih krajih se je izplačalo. Taki obrati pa na šolskih vrtovih niso lahko mogoči.¹ Upoštevati moramo dalje, da pomeni zadnjih 20 let v slovenskem čebelarstvu dobo nestalnosti, dobo preporeda. Šele zadnja leta se je tako razvilo in ustanovilo, da smo dosegli neko enotnost in gotovost v pripomočkih in obratu. Navsezadnje pa je bil začetek vsakega še tako skromnega čebelarstva združen s precejšnjimi stroški. Marsikaterega učitelja, ki bi se bil morebiti rad in z veseljem lotil tega posla, so ravno stroški oplašili, da ni začel čebelariti, oziroma da je odnehal pri prvem poizkusu, zlasti ako si ni znal izposlovati primerne podpore od krajnega šolskega sveta² ali drugih činiteljev.

Danes je stvar popolnoma drugačna. Kakor pri drugih živilih, prav tako je tudi cena medu in vosku zelo poskočila in čebelarstvo je postalo namah tako dobičkanosno, kakor malokatera druga kmetijska panoga. Učiteljem, ki so se leta in leta »pokorili« s čebelarstvom brez kakega izdatnega uspeha, danes ni žal za trud in stroške. Pridelek zadnjih dveh let jih je obilo odškodoval za vse prazne upe in nade celih desetletij.³ Omalovaževano čebelarstvo je prišlo do popolne veljave in to veljavo bo tudi ohranilo, ker cene za čebelarke pridelke ne bodo nikdar več tako sramotno nizke, kot so bile pred vojno.

Vzpričo teh dejstev in vsled mnogoletne lastne izkušnje trdim, da ga ni postranskega posla, ki bi bil vzvišenemu učiteljskemu poklicu tako primeren in ob sedanjih razmerah tako hvaležen, nego je čebelarstvo. Kdor ima količkaj zmisla za naravo, nekoliko potrpežljivosti in vztrajnosti in biva vrhutega v ugodnem kraju, naj ne zamudi lepe prilike. Brez odloga naj še to zimo ukrene vse potrebno, da bo na pomlad začel čebelariti.

V gotovih ozirih je začetek čebelarstva danes težavnejši, nego kdaj prej. Posebno moti in ovira začetnika draginja. Vse potrebščine, in takisto tudi plemenjaki, so silno dragi in se težko dobe. Toda, kaj nas bo to plašilo! Saj imajo zato tudi vsi čebelarški pridelki tako visoko ceno, da se investirana glavnica dobro obrestuje. Z ozirom na obrat sam je pa danes veliko lažje začeti, nego pred 10 ali 20 leti.

Tovariši čebelarji se še dobro spominjajo, kako smo se svoje dni lovili od panjú do panjú, od sistema do sistema. Vse smo preizkusili, veliko zavrgli, malo ohranili. Danes smo na jasnem. Po vseh slovenskih

¹ Zakaj neki ne? Prosim, odgovori, dragi, potem bom še jaz. — Op. uredn.

² Tu najmanj! — Op. uredn.

³ Znali niso! Ali gosp. prof. Verbič je naraščaj dobro »podkoval«. — Op. uredn.

deželah je vpeljan za nesljiv čebelarški obrat v A—Ž. panjih, ki se je sijajno obnesel. Zato tudi začetnik pravzaprav nič ne tvega, ker mu je uspeh zajamčen, ako se ravna po mnogoletnih izkušnjah resnih, praktičnih čebelarjev. Inteligentni učitelj, ki prouči čebelarstvo po dobri knjigi, praktično se pa vadi pri kakem naprednem čebelarju-sosedu in pomalem na svojih čebelah, bo kmalu premagal vse težave in ovire.

Frležev Štefan.

Po narekovanju spisal I. Muhič.

II.

Šum, šum, tovariš! Danes Vas imam! Pridete mi ravno prav; kakor bi Vas bil klical. Tu-le na klopci je še prostora za Vas. Kar sedite sem k meni! Tukaj imate najprej mehur s tobakom, da si ga natlačite. Videli boste, da »stric« ne kadi najslabšega, tudi v teh slabih časih ne. Pripravite vse potrebno za pisanje, ker danes se mi ljubi govoriti in prerokovati, kakor že davno ne. Pisali pa boste, kot se spodobi staremu čebelarju, poleg mene in ne tam za plotom prisluškajoč, kakor zadnjič. Pisati pa smete le to, kar Vam bom narekoval, ne pa tistih slavospevov moji malenkostni osebi, katerih prav nič ne potrebujem in Vam nisem prav nič hvaležen zanje. Vedite namreč, da sem plačilo za svoj šestdesetletni trud vedno že sproti prejemal, deloma v zadovoljnosti, s katero se vsako dobro delo že samo plačuje, deloma od gmotnih uspehov; nekaj pa jih še pričakujem od Njega, ki je ustvaril pridne čebelce, mene pa postavil za njih prijatelja in varuha. Pišite torej!

Prav srčen pozdrav vsem slovenskim čebelarjem! Prav srčen pozdrav vsem, ki so doma pri svojih čebelah, in onim, ki so odsotni in branijo domovino. Prav srčen pozdrav vsem, ki pišejo za »Čebelarja«, in onim, ki ga bero in podpirajo. Prav srčen pozdrav vsem mladim, za napredek delujočim, kakor starim, na izkušnje se opirajočim tovarišem! Zahvaljujem se Vam, ker ste me počastili in mene staro slovensko grčo z mojim od obilice let upognjenim hrbtom, mojimi sivimi lasmi, mojim nagubančenim licem, v moji domači zastareli obleki postavili kot zastavo našo na čelo svojega lista. Zahvaljujem se Vam, da niste dali prednosti kakemu mlademu naprednemu čebelarju, ki bi sredi med Dadant-Albertijevimi ali Sträuli-Droryjevimi panji v čebelarških rokavicah tiščal na uho slušalo gramofona, zraven pa delal beležke za naš list. Zavedam pa se zato tudi dolžnosti, da se, čeravno zelo pozno, oglasim in izrečem svoje mnenje v tej in drugi zadevi kot »Čebelarjev« dopisnik ob sklepu 20. letnika. Priznavam sicer, da smo stari največ sami krivi, da se nas in naše nazore od leta do leta bolj prezira, ker nismo delali reklame, kakor jo znajo delati mladi. Mislili smo si pač: Dobra reč se sama hvali. Motili

smo se. Kakor stvari dandanes stoje, si marsikdo ne more predstavljati naprednega čebelarja, če ne čebelari z modernimi panji s premakljivim delom. Starokopitnež mu je vsak, ki se drži starega kranjskega panjú in naj ima zasluge za seboj kakršnekoli, naj je prodal vsako leto še toliko panjev, naj jim je odpiral in gladil pot v tujino še tako vztrajno, naj je delal z živaljo še tako spretno in naj ga je tudi samo čebelarstvo redilo — ker se drži svojega starega panjú, je in ostane nazadnjak. Čas je torej, da spregovorim resno besedo v tej zadevi, zadnji čas, ko stojimo pred velikanskim preobratom sploh in ne najmanj tudi z našim čebelarstvom. Poudarjati pa moram pred vsem, da mi ne pride na misel krajšati časti vsem onim srečnejšim tovarišem, katerim so gmotne razmere in obširnejše znanstvo dovolile si nabaviti lepši čebelnjak, kupiti ali si samim narediti prikladnejše panji in druge pripomočke, najmanj pa onim, ki so po večletnem trudu in bistroumnem opazovanju ustvarili kaj resnično koristnega. Vsa čast jim, ker oni niso koristili le sebi, ampak čebelarstvu sploh, in njih imena bodo s hvaležnim spoštovanjem izgovarjali še pozni rodovi. Toda nekaj teh iznajdb je, ki se niso rodile iz potrebe, ampak so le priče velikega blagostanja, da ne rečem splošne potratnosti, žalibog že pretekle dobe; blagostanja, ki se je javilo tudi v naši hrani, naši obleki, v naših stanovanjih, stavbah in podjetjih. Temu vsemu se bomo morali za zdaj in še za nekaj časa odreči. Čim manj bo v tej zadevi izpremembe, tem bolje za dotičnega. Če že mene skrbi, kako bo z mojo srajco, ko se pokažejo goli komolci, kako bo s hrano, ko ne bom mogel jesti vsega od kraja, kaj s tobakom — kako mora skrbeti šele druge, ki imajo mnogo več potreb. V vsem svojem čebelarstvu sem se držal načela: z najmanjšimi sredstvi doseči najboljši uspeh. Tako sem prišel malce v nasprotje z drugimi, ki pravijo: Iz nič ni nič! Korajža velja, je rekel tudi rajnki Jernejev Tine, ki je prodal par volov, kupil za ves denar čebel in jih postavil v ajdovo pašo. Ajda je takrat pozebla, in Tine je bil na suhem. Vsak po svoje, je rekel rajnki Rôpov oče, ko je čebele pekel.

Bili so časi, ko je tudi gospod hotel postati čebelar. Pa naš čebelnjak mu je bil prenizek, njegov trdi klobuk pa previsok. Njegova suknja iz finega blaga se je vsak hip natikala ob robove naših panjev. Njegovi svetli čreveljčki so se ob prstih umazali, kolikorkrat se je pripognil in pokleknil na tla. Nežni njegovi prsti na rokah, vajeni le peresa, so dobili krvave žulje. Pa je poklical tesarja, ki mu je postavil visok in ličen čebelnjak, mizarja, ki mu je naredil najmodernejše panji. Položil je preproge in blazine po tleh, rokavičar pa mu je naredil čebelarske rokavice. Vse to za drag denar, katerega pa je rad plačal, saj si ga ni prislužil pri čebelah. Kupil je deset panjev čebel, katerim je celo leto med odjemal, saj je hotel biti napreden čebelar. Jeseni je imel le še šest panjev; bil je namreč nekaj tednov v toplicah, in takrat je gospodarila večča. A kaj to, kupil je druge panji, seštel težo odveztega medú in poročal o izrednih uspehih svojega modernega čebelarstva. Takim gospodom pa mi stari čebelarji ne moremo slediti, zakaj reveži kuhajo vedno le na vodi. Mi kmetje poznamo čebelar-

stvo vedno le kot panogo kmetijstva, o gosposkem čebelarstvu pa smo vedno imeli svoje predsodke.

Svoje predsodke pa imamo tudi o neki drugi vrsti čebelarjev, ki se sicer ne sramujejo naše kmečke suknje, pa se bistveno ločijo od nas v tem, da hočejo, kamorkoli se vržejo, torej tudi s čebelarstvom, obogateti kar čez noč. Mi čebelarimo, ker ljubimo čebelo, oni pa, ker ljubijo denar. Težko mi je reči, ali se mi v takem slučaju smilijo bolj čebele ali čebelar. Sem slišal, da je bil neki francoski romanopisec, ki se je lotil kupčije s prašiči samo zato, ker je videl, da to več nese, kakor pisanje.

Pa stvar je resnejša, kakor se vidi na prvi pogled. Velik preobrat, ki nas čaka, nam ne bo dovolil delati poizkušenj, ampak delalo se bo na podlagi že pridobljenih.

Zadnji dve, vobče zelo blagoslovljeni čebelarški letini, pomanjkanje sladkorja, druginja medú in voska, množeče se število za težko kmečko delo manj zmožnih moških in druge okoliščine bodo povzročile, da se bo množilo število čebelarjev, da bo med še dražji, da se bo izvoz živih čebel za nekaj let ustavil, da bomo pričeli čebelariti na med, da postane zato naš mali kranjič zopet Janšev ali še večji panj. Ni verjetno, da bi se v prihodnje še delali drago opremljeni panji, vsaj ne splošno, toda kdor si jih je nabavil v boljših časih, jih ne bo zavržel, ker takrat šele, ko se bo lahko reklo, da več nese čebelariti na med, kakor na roje in kupčijo, takrat šele postane potreben veliki panj, zlasti s premakljivim delom. Mogoče je, da se je ta preobrat izvršil že letos, mogoče pa tudi, da bodo čebele spomladi več vrgle, kakor je vrgel jeseni pobrani med pri vsej svoji dragoti. Počakajmo, preden sklenemo tozadevni račun!

Ob dobri paši je pač dober vsak panj, da je le zadosti velik. To naj dokaže sledeči slučaj: Znan medar na Gorenjskem je natrgal iz enega panju 53 kg. Plačal je živo težo po 8 K, torej za en sam panj 424 K. Res, da je bil ta panj sestavljen iz dveh večjih korit stare vrste, iz dveh močnih ljudstev, od katerih je bilo svoj čas eno izgubilo matico, pa ob trganju je bilo le eno ljudstvo. Kaj porečete k tej teži, kaj k tej vsoti in kaj h kranjskemu panju? Meni je to le dokaz, da tu ni odločeval panj uspeha, ampak paša in pa spretnost čebelarja, ki je družil o pravem času.

Takoimenovana nova šola misli, da je šele ona dognala, da čebela ni samostojno bitje, ampak le član telesa, v katerem so čebele le udje, kakor človeku roke in noge, da so matica in trotje le spolovila, satovje okostje, med le zaloga živeža in toplote, torej isto, kakor pri večji živali mast. Sok, ki ž njim starejše čebele pítajo matico in mlajše, je le tok krvi po tem edinem telesu. Ugovarjaj, da se matica lahko odzame in drugemu ljudstvu pridá, da se čebele lahko tam ločijo in drugam pridružijo; tako tudi zalega, satovje, med! Poreko ti: Tudi vejica se dá ločiti od drevesa in vcepiti drugemu, koža se dá izrezati na enem telesu in prestaviti na drugo, in vendar nista zato niti vejica niti koža samostojna bitja, ker ločena od

telesu zapadeta smrti, kakor zapade smrti matica že v nekaj urah, če jo izločiš iz panjů.

Ta na videz novi nauk je nam starim že davno znan. Oploditev matice nam je odprla oči. V trotovem semenu za buckino glavico morajo biti milijoni spečih bitij, ki ob ugodni priliki oživé, rastejo in se množé. To so celice. Veliko takih celic tvori čebelo, veliko čebel en panj, veliko panjev en čebelnjak s čebelarjem, veliko čebelarjev čebelarsko društvo, veliko takih in enakih društev tvori narod, veliko narodov državo itd., itd. Prepričamo se končno, da ni samostojnega bitja; vsako, prav vsako je odvisno, vsako je sestavljeno. In mala čebelca naj bi bila samostojno, neodvisno bitje!

Važnejši kakor panj sta nam starim čebelarjem vreme in paša. Vreme nimamo v oblasti; prepustiti mu moramo odločitev, kdaj in koliko časa sme čebela brati. Pašo na vresju kaj rada ovirata mraz in sneg; kadar cvete sadje, je gostokrat vetrovno, in po pregovoru: »Če na sv. Medarda kane, štirideset dni deževno ostane«, smemo sklepati, da nam dež tudi travniško pašo lahko pokazi. Kako nezanesljiva je ajdova paša, to vé vsak čebelar le predobro.

Zelo zanimiv je pregled letošnje čebelne paše: Dne 3. in 4. januarja so se moje čebele prav veselo trebile, zato nisem bil zanje v skrbeh, ko so do 15. februarja mirno dalje prezimovale. Od 16. februarja do 2. marca so se razen 24. februarja, ki je bil premrzal, vsak dan izpreletele. Tedaj so prenehale, pa le za šest dni, zakaj 9. in 10. marca so bile zopet živahne. Po štirih mrzlih sledečih dneh so prišli štirje topli. Od 19. do 24. marca je po hudem mrazu zapadel sneg, pa 25. marca so že zopet izletele in prinesle prvo obnožino. Tako tudi 28. in 29. marca in 1. aprila. Potem sta se menjala polet in dež do 17. aprila. Od 18. aprila pa, četudi so bila štiri jutra še meglena, in od 21. do 23. zelo vetrovni dnevi, so čebele nepretrgoma do 5. oktobra, torej celih 171 dni letele in več ali manj brale. Celi maj je le enkrat malo poškopilo, namreč dne 27., junija petkrat, julija osemkrat in proti koncu avgusta dvakrat porosilo. Neviht in viharjev letos ni bilo, pač pa suša in vročina.

Vreme se ne ravna po nas, zato se moramo mi ravnati po vremenu. Preden čebelam spomladi klademo, oziramo se, kakšno vreme bo prihodnji dan. Preden jih nesemo v pašo, gledamo po vremenu. Ko pričakujemo prvih rojev, računamo z vremenom. Če naj se nam matice oplodé, moramo imeti lepo vreme. Tako smo torej odvisni od vremena ne le glede donosa sploh, tudi večino svojih opravil moramo uravnjavati po vremenu. Ob deževnem vremenu se ti pri čebelnjaku tako malo ljubi, kakor čebelam. Kaj čuda torej, da smo čebelarji od nekdanj skrbno opazovali vremenske izpremembe in da smo kot vremenski preroki na dobrem glasu.

Znano je, da so čebele pred nevihto hude, da pred dežjem iščejo vode, da z zgodnjim izletom zjutraj in poznim zvečer naznanjajo lep dan. Čebelar pozna pri čebelah pet do 10, celo do 20 različnih glasov, od katerih se jih nekaj nanaša na vreme. Ima pa pred uljnjakom na prostem

sedeč še več drugih znamenj, iz katerih sklepa na vreme: Če vidi pajka presti novo mrežo, bo lepo; če se mu ne ljubi presti, — grdo. Če ga vidi gledati iz luknjice, — lepo; v luknjo, — grdo. Nove mreže po drevju so prav zanesljivo znamenje, da bo lepo vreme. Vetra bo pričakoval, če v sicer suhem vremenu ni nobenega pajka zunaj, ali če kateri začne delati mrežo, pa brez vidnega vzroka delo popusti, ali če pri narejeni mreži en del sam podere in se skrije. Če je obilno rose in dolgo ostane, bo lepo; če rosa naenkrat izgine, dasi je brez vetra, bo dež. Če so vrhovi gorâ megle in oblakov prosti, bo lepo; če pa po jasnem vremenu gore dobé klobuke, bo dež. Če megla pada k tlom, bo lepo; če kvišku gredoč raste, bo dež. Če je mesec svetlobel, bo lepo; če ima meglen dvor, bo dež. Če solnce vzhaja svetlorumeno, bo lepo; če vzhaja megleno ali ima okrog sebe belkast obroč, bo dež. Če se oblak na istem mestu stoječ manjša, bo lepo; če pa raste, bo dež. Če se solnce zvečer lepo žari in na jasno zahaja, bo lepo; če so pa za solncem zvečer temni oblaki, bo dež. Če se dim vzdiguje naravnost kvišku, bo lepo; če noče iti kvišku, bo dež. Lepo bo tudi, če je zrak suh, če stoje na nebu beli oblaki kot ovčice; če se zvečer mnogo bliska, ne da bi grmelo, če plamen rad visoko plapola, če so videti živali pri svojem delu vesele, če lastavice visoko letajo, slavec veselejše poje, škrjanček se dviga v višavo, mušice plešejo po solnčnem zahodu, petelini zjutraj močno pojo itd., itd. Slabo vreme pa bo: če je zrak vlage napit, če se kamni poté, če se lesnina napne, če sol postaja vlažna, če te začno kurja očesa brez vzroka boleti, če rosa zjutraj izostane, dasi ni oblačno, ne vetrno, če je zelo soparno in solnce peče, če se vidijo gore nenavadno jasne in blizu, če je videti nebo gosteje posejano z zvezdami, če je zjutraj svetla, obilna zarja itd., itd.

Če začne deževati zjutraj pred 7. uro, rado popoldne solnce sije. Če začne deževati iz majhnih, temnih in raztresenih oblakov, bo trajen dež. Če oblaki gredo v raznih višinah na razne strani, grozi vihar. Slabo vreme bo tudi, če so živali nestrpljive, če lastavice letajo nizko, če petelini pojo v nenavadnem času. Še bolj zanesljivi preroki pa so vetrovi. Gorenjec in burja zjasnita, jug in podsolnčnik (zahodnik) pa dasta dež.

V 60 letih svojega čebelarjenja ne pomnim tako stanovitnega vremena, kakor je bilo v letošnjem poletju. Tu smo videli, da čebela prenese precej vročine in suše. Videli smo, da se ob takem vremenu odpro nenavadni viri čebelne paše. Koder so brale na jelki, tam je bil uspeh popoln. Ker pa ima vsaka sila tudi svoje meje, se ni čuditi, da je vsled prevelike suše ovenela ajda, in ž njo usahnila ajdova paša.

Zadnjih par desetletij sicer ni bilo bogve kaj, toda najslabše letine tudi niso bile; prebilo se je čez zimo zdaj boljše, zdaj slabše. Toda tisto leto, ko smo pri fari zidali šolo, tisto mrzlo kebrovo leto je bilo nenavadno deževno in mrzlo. Dannadan je deževalo, vse cvetje je bilo sproti sprano. Ajda, komaj da je prišla v cvet, je pozebla. Roja tisto leto ni bilo v naši okolici. Izmed 20 panjev sem jih mogel vzimiti le osem. Bila je revščina in lakota, da joj! Drugo pomlad šele, ko sem šel prvokrat na nabor, sem pri-

nesel iz mesta lonec medu; takrat se je obrnilo na bolje, sicer bi bil prišel popolnoma ob čebele.

Drugi glavnih pogojev za uspešno čebelarstvo je dobra paša. Paša je sicer odvisna od vremena, toda včasih vendar odreče, in naj bo vreme še tako ugodno. Glavni del paše pa je redno le cvetoče rastlinstvo. Zadnja leta smo čebelarji v svojo žalost opazovali, da je na naših travnikih vedno manjmanj paše. Odkar so pričeli gnojiti travnike z raznimi umetnimi gnojili, prerastla je bujna in gosta trava skoraj ves cvet, in čebele so brale le malo več kakor v žitu. Poizkušalo se je tudi že pašo izboljšati. V ta namen se je svoj čas sejala facelija. Toda setev samo zaradi čebelne paše se ni izplačala. Srečnejša je bila saditev akacije. To skromno drevo ne zahteva veliko prostora in uspeva tudi v neobdelani zemlji, pa paša na njej je vse hvale vredna. Kar se je v ta namen storilo, ni bilo zaman; čez malo let se bo to pokazalo.

Da je prenašanje ali prevaževanje v pašo k uspešnemu čebelarstvu neobhodno potrebno, o tem sem govoril že zadnjič in sem prepričan, da pride v prihodnje zopet do svoje veljave.

Poleg vremena in paše je pa še en činitelj, ki je vedno važnejši, kakor panj. To je čebelar sam, o katerem rečem z nekim starim čebelarjem: »Učite se najprej čebelarskega znanstva, sicer ostanete svoj živ dan le uboge skaze!«

V zadnjem našem listu beremo, kaj vse je opazoval učenjak Scopoli pred 150 leti, oziroma kaj mu je narekoval kak bistrumen idrijski čebelar. To nas prepriča, da so bili naši dedje na visoki stopnji čebelarskega znanstva.

Kaj naj rečem o naši čebelni pasmi? Bili so časi, katerih pa večina naših čebelarjev ne pomni, ko so nam ravno tako hoteli izboljševati našo pasmo, kakor izboljšujejo dandanes naš kranjski panj. Godilo se jim je, kakor tistemu preroku, ki naj bi preklinjal, pa je blagoslavljal. Proslavili so našo čebelo in ji odprli pot na vse štiri vetrove.

Prijatelj moj dragi! Začel sem prerokovati, pa Vaši prsti se krčijo in Vaša glava se klanja. Trudni ste. Naredite si svalčico, jaz Vam pa pridenem vmes tegale prahu. Sama posušena zadelavina je. Kajne, to je vonj, ki bi ga angeli vase vlekli. Dà, dà! Čebela vé, kaj bere!

Le naslonite se na mojo ramo! Tako! In kdaj, kje in kakšen bo konec sedanje strašne vojne, kaj bo z našim narodom, kaj z našo čebelo — — in — — in — — in — —. Prijatelj dragi! Vi niste pisali, zapisali niste glavnega, kar sem Vam narekoval. Spali ste ob moji rami s sladkim smehljajem na ustnah, kakor bi Vam angelci godli. Kaj poreko cenjeni bralci, da jih oškodujete? Je pač božja volja, da bralci ne izvedo prihodnosti. Zapišite torej rajši, kar se Vam je prijetnega sanjalo med tem, ko sem jaz najmanj pol ure govoril, ne da bi Vas vzdramil, kakor se vzdrami dete v zibeli, ko preneha skrbna mamica s petjem.

Znašel sem se sredi ravnega polja. V polmraku sem gledal obris visokih, v velik krog razvrščenih gorâ, ki so se stikale z zvezdnatim nebom. Grobna tišina je vladala naokrog; le tupatam je zagrmelo, kakor bi se onkraj gorâ vtrgala skala in drvila v prepad. Ne daleč pred seboj zagledam meglen stožec, visok skoraj do neba. Pa še in še prihajajo meglice, majhne in večje, od vseh strani spajajoč se s stožcem. Ta pa raste od trenutka do trenutka, vsak hip bo prirastel do neba. Krilat angel se dvigne iz megle. Žar, ki prihaja od njega, odseva tja do gorâ. Zlato trobento nastavi na usta in zakliče na vse štiri vetrove: »Oznanjam vam veliko veselje!« Bil je glas tako mil in vendar tako mogočen, da bi se kamen omehčal, če bi se srce upiralo. In zamrgolelo je po tleh in zrastle je iz tal cvetoče drevje, cvetoče in obenem sad noseče. In vse polje je postalo en sam travnik, travnik, posejan z raznobojnim cvetjem. In zašumelo je v zraku, in trume belih golobov so prifrčale od vseh štirih vetrov in obkroževale megleni stožec. In čebele so šumele po drevju in se svetile, kakor kresnice v kresni noči. In vreli so ljudstva vkup od vseh strani. In peli so vsi eno pesem, pesem, ki se je harmonično ujemala s šumom v zraku in z angelovim glasom. In videl sem drage svojce, prijatelje in znance. Objemali smo se in poljubovali. In dvignile so se megle ob stolpu, in stolp postane velikanska jelka, jelka košata in veličastna. Krilati angel potrka na nebeški svod, nebo se odpre, iz nebes pa se vsuje mirijade lučic, ki obvisijo na jelki. Med lučicami pa se blesti zlato sadje, najdragocenejše sladčice, zlate čašice in srebrni zvončki, ki cingljaje spremljajo našo pesem, oj, tako lepo pesem! In angel dvigne snežnobeli roki in prestreže veliko svileno zastavo, zastavo, ki je prišla iz nebes z napisom: »Mir ljudem na zemlji!« In zastava je zaplapolala do zemlje, in vsi smo hiteli k njej. In od zastave se je sipalo zeleno oljkino listje, in na vsakem listu je bilo zapisano z zlatimi črkami: »Mir ljudem na zemlji!« In prestregli so beli golobje vse liste in jih ponesli na vse štiri vetrove, da zvedo in zapojejo tudi onkraj gorâ: »Mir ljudem na zemlji!« — — —

Kako sem pridelal letos iz enega A.-Ž. panju 80 kg medu.

M. Matko, Toplice pri Novem mestu.

Gosp. urednik nam je povedal v zadnji številki »Slov. Čebelarja«, kako je pridelal iz štirih A.-Ž. panjev 120 kg medu. Lepo je to in gotovo hvalevredno, da izpodbuja zaspance, ki čebelarijo v krajih, kjer se cedi med v velikih množinah, kakor letos pri nas, da izrabijo, kar nam ponuja mati narava. Če primerjate njegov in moj naslov, menim, da sem dosegel rekord jaz, če se za mano ne oglasi še kdo drugi. Čebelarim v kraju, kjer imamo redno vsako leto dobro pomladansko pašo. Ajda tu le redkokdaj medi, zato hite naši čebelarji s svojimi muhami v okolico Novega mesta.

Kadar pa pride hoja, kar se zgodi navadno v zelo vročih, suhih poletjih, takrat pa je medú, da se v pravem pomenu besede kar ceđi. Kar čebelarim, je to letos drugikrat. Če bi imeli vsi čebelarji A.-Ž. panji, bi prišlo v to dolino precej tisočakov več, dasi letošnji izkupiček za med ni majhen.

Kakor gosp. urednik, nosim tudi jaz že drugo leto vojaško suktnjo, pa brez bridke sabljice. Zato sem pa moral znižati število panjev na osem, polovico za roje, polovico za med. Z drugo polovico sem napravil prav tako, kakor gosp. urednik po receptu: Pomagaj, kar more! Lansko leto sem malo dopital, da sem bil glede zaloge brez skrbi. Čebele so letale nekako do srede januarija, potem je nastopila dolga, huda zima. Črešnja je cvetela šele koncem aprila, pa v mrazu in slabem vremenu, zato je šel ta cvet brez koristi mimo čebel. Šele v maju so se začela ljudstva razvijati. Ob času rojenja pa je narava odprla vse svoje vire nektarja, eksportni panji so pozabili na rojenje. Imel sem iz štirih eksportnih panjev samo tri roje. Nasprotno pa so storili vsi štirje A.-Ž. v polni meri svojo dolžnost. Vsi se pa niso razvijali enako, dasi so bili v jeseni glede zaloge in ljudstva povečini enaki. 80 kg sem dosegel v najboljšem panju. Prevesil sem ga šele 30. maja, druge teden pozneje. Sredi junija je bilo medišče polno, v vališču je bilo tudi do tretjine medú. Ne sluteč, kaj pride, sem pustil ta med v panju, da dobro dozori. Koncem junija, ko navadno paša že ponehuje, so začeli roji pridno prihajati. Vročina je bila vsak dan hujša, suša je začela pritiskati, pa si mislim, morebiti pride hoja. Vzamem iz medišča vseh devet satnikov in iztočim med, čez par dni med popolnoma očistim, postavim na tehtnico, ki mi pokaže netto 22 kg. No, kaj takega pa še ne! Par dni so bile čebele na videz nekam žalostne, zakaj imele so s popraviljanjem satnikov dovolj dela.

Črez nekaj dni zopet pogledam in se prepričam v svoje veliko veselje, da hoja medi. To povem svojemu sosedu, ki čebelari v Freudensteinovih panjih, pa ni hotel prvotno verjeti, dokler se ni sam uveril. Čebele so prav pridno letale v gozd, in v štirinajstih dneh je bilo medišče zopet polno, satniki do polovice pokriti. Ker je bilo povpraševanje po medu živahno, si mislim: »Sedaj je prilika, da prodaš; vzemi, izrabi, izprazni!« Natočil sem drugič 20 kg. Čebele se niso dosti menile za ta roparski napad, letale so prav pridno na delo.

Hotel sem se prepričati, kako in kje dobé toliko medú. Napotim se v gozd. Pod hojami po skalah in raznem listju je bilo toliko medú, da se je vse svetilo. Neverjetno, kolike množine so ostale neporabljene. Kako mi je bilo žal, da nisem imel več panjev! Hoja je medila v toliki meri, da bi imelo še nekaj sto A.-Ž. panjev dovolj paše. Glavna bera je bila med 7. in 10. uro zjutraj in popoldne od 3. ure do poznega mraka. Vsak drugi dan sem gledal v medišče in se nisem mogel dovolj načuditi temu velikanškemu uspehu in napredku. V desetih dneh je bilo medišče zopet tretjič polno. Kaj bi premišljal! Satnike v točilo in nateklo se ga je zopet 20 kg! Pa tudi na tretji napad so čebele odgovorile samo s podvojeno pridnostjo. Opazil pa sem bil pri tretjem jemanju, da se je ljudstvo nekam skrčilo.

Pogledam v vališče. Tu je bilo vse v redu. Lepa, mlada matica, a satniki vendar malo zaleženi, zgornja polovica polna pokritega medú. Vzrok nazadovanja je bilo prepogosto ometanje čebel s satnikov, prezgodnja obraba čebel po delu in pomanjkanje prostora za zalego. Mogoče je vplivalo tudi pomanjkanje cvetnega prahu. Opazil sem namreč, da ga tudi v vališču ni bilo dosti.

Ko pogledam čez nekaj dni zopet v medišče, najdem precejšnjo množino medú, toda bil je videti v satju popolnoma bel. Zdelo se mi je, kakor bi bila napolnila jutranja rosa vse celice. Barva in okus sta se popolnoma izpremenila. Grem zopet v gozd, da se sam prepričam. Šumenje po hojah je nekoliko ponehalo, a pod hojami je bilo še vse polno sladke, smolnate tekočine. Opazil sem pa, da so čebele po srobotovem cvetju prav pridno nabirale. Pozneje sem se prepričal, da je bil med pri četrtem izmetavanju popolnoma drugačen, kakor pri drugem in tretjem. Vendar pa mora biti večina hojinega medú, zakaj kdor je malo bolj pozno trčal, ni dobil dosti, ker se med ni hotel ločiti iz celic.

Povedal sem že, da tu na ajdo prav malo računamo, letos je bila pa še silna suša, navrh pa še toča. Pustil sem torej po tretjem trčanju satnike v medišču do jeseni in sem trčal po neljubem naključju šele sredi oktobra. Natočil sem 18 kg lepo rumenega, gostega, smolnatega medú. Teklo je kakor gost močnik. Gledalci, ki se ob takem delu kaj radi zberejo, so trdili, da je ta med prav dober, da se dá jesti, ne samo lizati ali na kruh mazati. Na kruhu se tudi ne razlije, ampak ostane na kupu ali v curkih. Preden je bil popolnoma čist, sem ga prodal nekaj kilogramov; kupci ga niso mogli prehvaliti, kako dober je.

Po četrtem trčanju sem opazil, da je panj tako oslavel, da bi sam najbrž ne prezimil. Vzel sem mu iz medišča štiri satnike, med iztrčal, težo medú pa nadomestil s sladkorjem. Dodal sem mu še čebele enega dobrega kranjiča. Opazil sem pozneje, da je prav pridno nosil obnožino, zato upam, da bo srečno prezimil. Med iz vališča pa tu ni v računu. Vsi štirje Žnideršičevi panji so mi dali prav še enkrat toliko kakor gospodu uredniku.¹

¹ Prepričani bodite, da se z Vami vred veselim Vašega in Vaših čebel uspeha. Ali, da bi imel jaz svoj A. Ž. št. 2 pri Vas! Hm! — Op. uredn.

Oče in sin.

Fr. Štupar.

Na prijazni ravnini stoji hiša z gospodarskimi posloppji, obdana z vrtom, polnim sadnega drevja; okroginokrog je polje, ob strani se ob vodnem toku raztezajo travniki, v ozadju se pa temní jelov gozd. Nedaleč od hiše stoji uljnjak, ki je sedaj zapuščen, a je bil nekdanj poln življenja. Ta uljnjak nam budi spomine, ki nas — hočeš, nočeš — silijo k pre-mišljevanju.

Pred leti je na tem domu gospodaril postaren mož, misliv in malo-beseden, pa zelo pozoren na vse, kar se je godilo okrog njega. Ni se odlikoval po izrednih, odličnih delih, da bi ga stavili za poseben zgled drugim gospodarjem, ampak je živel — kakor navadno pravimo — pametno in je gospodaril po stari navadi, da je pošteno izhajal. Največ veselja je imel s čebelami, ki jih je negoval z veliko ljubeznijo. Če ni bil pri delu, je bil najrajši pri svojih čebelah, in če je šel po opravkih, je mimogrede rad pogledal k uljnaku. Gostilnic ni obiskoval, zabav in shajanj se ni udeleževal, s sosedi se je pa rad pomenil, ki so ga večkrat obiskovali — pri uljnaku. Tamkaj je stala klopca, in na tej klopci je poleti ob nedeljah in praznikih prebil ure in ure. Pozorno je motril pridne živalce in njih početje, da je natančno poznal moč, svojstva in stanje posameznih panjev. Včasih je vstal, stopil v uljnjak, poslušal tu, poslušal tam, kakšen šum, kakšni glasovi so v panju, zdajpazdaj tudi odprl kak panj, da je pogledal vanj. Na ta način si je pridobil čudovito poznanje čebelnega življenja.

Občevanje s čebelami ga je menda napotilo, da je prav tako pozorno opazoval naravo sploh. Kak izobraženec, ki se je v šoli s trudom učil spoznavati rastline (ki jih je potem kmalu zopet večinoma pozabil), bi se bil čudil, kako je ta mož poznal rastline, tudi take, ki drugim delajo preglavico, n. pr. trave itd., in kako je znal presojati pojave v naravi. Če bi bil imel časovnim zahtevam primerno kmetijsko strokovno izobrazbo, bi bil brez dvoma postal odličen gospodar, dočim je bil tako le povprečno dobrostojen mož, in tudi čebele so mu dajale več zabave kakor dohodka, kar je pa tudi nekaj vredno.

Ta mož je imel sina, ki je po očetu podedoval bistro glavo, ne pa veselja do čebelarstva. Rajši kakor pri čebelah je bil fant pri svojih vrstnikih, in ko je dorasel, se tudi gostilnicam ni izogibal. Tako se je navadil družbe, ki ga je odtujevala domu, in ko je prevzel po očetu gospodarstvo, ga je le prerado zanašalo drugam, dom je pa škodo trpel. Mož je gospodaril slabše od očeta: imel je več stroškov pa manj dohodkov, in vsemu temu so bile vzrok tudi — čebele, ki jih ni bilo več.

. * .

Povest, pravljica, basen itd., ki ji je treba pristaviti nauk, je slaba. Mene vselej neprijetno dirne pristavek: To uči . . . Ne vem, ali si pisatelj sam tako malo zaupa, da dvomi, da bi bil svoje misli dobro povedal, ali ima čitatelje za tako nerazsodne, da misli, da ne bodo razumeli, kar jim je hotel povedati. Sicer je pa najbolje tudi tedaj, če je imel pisatelj res namen, s svojo povestjo poučevati, da je nauk v njej tako skrit, da ga čitatelj niti ne opazi — zadosti je, da se o pravi priliki nanj spomni — če ga opazi, mu to le prerado kali veselje do čitanja. Človeška narava je pač taka. Navzlic vsemu temu si ne morem kaj, da bi zgoraj natisnjeni sličici iz čebelarškega življenja ne dodal nekaj pripomenj.

Čebelarstvo je izborna vzgojno in izobraževalno sredstvo ter ima kot tako, ne glede na donosnost, neprecenljivo vrednost v gospodarskem živ-

ljenju; če se pa vzgojni in izobraževalni vrednosti pridruži še donosnost čebelarstva — ki je mogoča le pri večšem in strokovno izobraženem čebelarju — potem je njegova vrednost toliko večja.

Čebelarstvo je že po svojem bistvu zelo zanimivo, zato veseli skoraj vsakega človeka, ki se je seznanil z njim. Včasih bi bilo treba le majhne pobude, pa bi pri marsikom zbudili veselje do te prijetne gospodarske panoge. To bi bilo izredno velikega pomena zlasti za mladino, lahko miselno, neresno in često nagnjeno k postopanju in nepremišljenim dejanjem. Čebele drže človeka, ki jih je vzljubil, pri domu in ga s tem obvarujejo marsikatere nepravilike. Že samo to dejstvo je vredno, da bi čebele gojili v večji meri kakor doslej, tudi če bi morali doplačevati.

Druga korist, ki jo imamo od čebelarstva, je navajanje k opazovanju. Čebelar je prisiljen, da svoje čebele opazuje vedno in vedno, sicer bi ne vedel pravočasno opravljati potrebnih del. To mu bistri um in ga sili k točnosti, obenem ga pa spodbuja, da tudi drugo naravo opazuje enako pozorno, kar mu zopet množi znanje. To ni samo domnevanje, to je resnica! Le primerjaj gospodarje v enakih razmerah, pa boš spoznal, da so čebelarji razmeroma bolj izobraženi, kakor nečebelarji, in ker izobrazba človeka blaži, so čebelarji največkrat tudi boljši ljudje.

Čebelarstvo pa ima še eno dobro stran, ki mu je pravzaprav pravi namen: to je donosnost. Če se s kako rečjo pečamo, delamo to zato, da bi od nje imeli kako korist. Tudi s čebelarstvom so se od vsega začetka pečali zato, da so od njega dobivali med in vosek. Sčasoma so se razmere izpremenile, in čebelarstvo je donášalo vedno manj (vzrokov temu tu ne bom navajal), vsled česar so ga začeli opuščati. To pa ni bilo prav. Ne čebelarstva opuščati, ampak razmeram bi se bilo treba prilagoditi! V takih razmerah smo tudi sedaj in se moramo pokoriti časovnim zahtevam. Slovenci imamo to ugodnost, da imamo izborna čebela, ki je pridna in rada roji, torej lahko čebelarimo na med ali na roje, kakor nam bolj kaže, ker oboje lahko in dobro prodajamo.

Kaj je torej še treba premišljati, ko je korist čebelarstva tako očitna! Skrbimo za to, da se čebelarstva poprime zlasti naša mladina — bodoči gospodarji in drugi samostojni ljudje — da se pa za to tudi pripravi, da se za ta poklic tudi primerno izobrazijo, in potem bomo imeli od čebelarstva vsestransko korist.

Čebelarstvo na Kranjskem pred 150 leti.

(Konec.)

Spisal dr. Anton Janez Scopoli. Prevel Makso Pirnat.

Štirinajsto opazovanje.

Kadar prevažajo panji v druge kraje, se Kranjci drže zlasti tehle pravil: Prvič: panji prevažajo zlasti meseca julija, ko so čebele revnejše na medu in zalegi zaradi pomanjkanja živeža. Drugič: ne prevažajo jih

spomladi, tedaj se bavijo namreč čebele v prvi vrsti z vzgojo zalege; ako jih tresoš in semintja premikaš, se pogosto tako razburijo, da celo lastno matico umore. Tretjič: ne prevažajo jih pozimi, da satovi, težki od medu in strjeni, ne odpadejo in tako ne pokončajo mnogo čebel, ali slučajno celo matice same. Četrtrič: tramovi na vozu, na katerega nalagajo panjove, so pritrjeni z usnjenimi vezmi ali z železnimi verigami. Petič: panjove, v katerih stoje satovi povprečno, nalagajo na voz podolgoma, znak-ležeče; tiste panjove pa, ki imajo satove vzporedno s stranskimi stenami, nakladajo navadno počrez. Šestič: preden panjove nalože na voz, zamaše žrela z lesom ali s smrekovimi vejicami, zadnjo deščico odstranijo, na njeno mesto pa denejo platneno zaveso, na vseh straneh dobro pritrjeno, da čebele ne morejo iz panjů in da na potu ne trpé preveč vsled vročine. Sedmič: vozijo polagoma zvečer ali ponoči, podnevi počiva voz v senci; tedaj odpro žrela, da morejo čebele izleteti iz panjů in nabirati med.

Petnajsto opazovanje.

Pred zalezovanji sovražnikov naši čebelarji svoje čebele vrlo varujejo. In sicer prvič pogosto očistijo panjove ličink vešče; drugič marljivo pazijo, da se satovi ne dotikajo spodnje deske. Tretjič pokončujejo gnezda lastovk in njih zarod. Četrtrič polivajo ponoči gnezda sršenov z vrelo vodo, ali pa z dimom zaduše sršenovo zalego, ki se skriva v votlih drevesih, da je ni videti. Petič tako stavijo čebelnjake, da žabe na noben način ne morejo do njih.

Šestnajsto opazovanje.

Bolezni, ki nadlegujejo v tej deželi čebele, sta zlasti dve, namreč kužna gniloba in driska. Prva se pojavi tedaj, če se mrtva zalega spremeni v gnilo tekočino, ki prisili najbližnje čebele, ki zapuste tudi živo zalego, da mora naposled poginiti vsled lakote, in tako se bolezen na vse strani razširi in v kratkem okuži ves čebelnjak. V tem slučaju večina čebelarjev navadno požge vse ljudstvo obenem s satovi, da kuga ne zastrupi drugih panjev. Druga (driska) nastane: 1. ako so čebele, zdramljene iz zimskega spanja, pojedle preveliko množino medu; 2. ako ostanejo iztrebki predolgo časa v panju; 3. ako se skisa med vsled vlažnosti kraja ali vsled tega, če je bil med premalo pokrit z voščenimi pokrovc; 4. ako kakorsibodi med ni naraven. Sredstva (zdravila), ki ozdravijo to bolezen (drisko), so deloma taka, da obvarujejo bolezen (prezervativna sredstva), deloma pa taka, da nastopivšo bolezen ozdravijo (zdravilna sredstva). Obvarovalna sredstva so: 1. ako čebelar pozimi ne daje čebelam nikake hrane ali pa jo vsaj daje v mali meri, da se v panjovih ne nabere preobilni iztrebki; 2. ako da čebelar začetkom februarja čebelam priliko, da izlete in da se tako zunaj otrebijo; 3. ako jih spomladi krmi z najboljšim medom; 4. ako je postavil čebelnjak na kraju, ki je suh, in ga ne obdaja zidovje; 5. ako čebelar jeseni in spomladi odstrani iz panjev mrtva trupla in iz-

trebke. Med zdravilnimi sredstvi posebno hvalijo to-le: Vzemi 210 g (lekarn. vage) najboljšega medu; 16 lotov (lekarn. vage) studenčne vode, cimeta, ingverja, limonovih olupkov, moškata ali moškatovega oreška, vsake stvari enak del; vse to zmelji v prah in zmešaj z omenjenim medom, tako da nastane tekoča zmes. To nadalje zmešaj s četrtino najboljšega belega vina, v katerem se je raztopil kosček kafe, velik kakor orešek. To tekočino vlij v ploščato posodo, položi nanjo slamnate bilke, potem postavi posodo zvečer v panj, v kateremkoli mescu, po enkrat, dvakrat, ali tudi večkrat, kakor je pač treba.

Sedemnajsto opazovanje.

Cvetje, katero čebelam posebno ugaaja, nudijo v teh krajih: vse vrste češpelj (sliv), domača hruška in jabolana, vse vrste detelj, ustnatice, večina šentjanževih rož, buča, češmin, vinska trta, vrbe, kožušček (orehovec), šmarna detelja, trni, šmarni križ (v okolici Kranja znan pod imenom »škabjoza«), fižol, zlasti bob, tavžentroža, mak, ostrolistnice, rumena vijolica, lipa, ajda. Pred pikom se branijo naši čebelarji s kapami in rokavicami, s tem, da si navežejo česenj in čebulo in se namažejo z raztopljeno pepeliko.¹

¹ Nekateri stvari mi je pomagal prevesti g. ces. svet. Karel Šavnik v Kranju. Prav tako sta mi pri prestavi pomagala g. prof. Jož. Koletič in g. Ivan Lampe. Seveda me ni pri delu zapustil prijatelj Rojina. Vsem bodi srčna hvala! — Prevajalec.

Kaj mi je čebelca mala na uho našepetala?

Jos. Kosi, Celje.

Bilo je nekega lepega poletnega dne, ko sem z žalostnim srcem taval po vrtu, in težke misli so mi rojile po glavi.

Ta neznosna draginja, denarja temu primerno malo, kar se pa tiče stvari, ki so za pod zobe, jih tudi za velik denar ni dobiti. Pri hiši pa šest želodcev, od katerih vsak zahteva dnevno svoj delež, in to gotovo ni šala.

Kakor bi se zbudil iz težkega sna, ko se vsede majhna čebelca na mojo ramo tik ušesa in me ljubeznivo pogleda, kakor bi mi hotela kaj povedati.

»No, kaj pa mi imaš povedati, ljuba moja?« jo prijazno nagovorim.

Še bolj se stegne k mojemu ušesu in slišal sem njen šepetajoči glasek, ko mi pravi:

»Ljubi naš gospodar! Vem, da te tarejo hude skrbi. Misli si že na vse, kjer bi našel kak izhod iz svojih zadreg, samo na nas se nisi spomnil. Ali mar nimaš nas čebelic in mar misliš, da me nič ne premoremo? Ne bomo te zapustile ne, saj si nam bil vendar vedno tako dober gospodar.

Živo se še spominjam pretekle zime. Mrzel veter je bril čez poljane in se igral s snegom. Po njej bi bilo, če bi se katera izmed nas le za trenutek predrznila nosek pokazati iz panjů. A me smo bile stisnjene prav tesno skupaj v gručo. Na sredi je sedela naša mamica, okoli nje mi otroci — bila sem tedaj še majhna — in okoli nas starejše sestrice. Prav toplo nam je bilo. Saj si nam pa tudi tako dobro zadelal naš panj proti mrazu.

Okoli naše gruče vse polno sladkega medu. Ah, to je bilo življenje.

Nekoč smo se pa prav ustrašile. Slišalo se je namreč neko čudno prasketanje sem od naših vrat.

Takoj je tekel oddelek starejših sestic na lice mesta, da se postavijo v bran, če bi nam pretila nevarnost. Ali prav srčno so se prismejale nazaj. Bila je namreč zunaj tista grda žival, ki baje prav grdo smrdi, in ki ji ljudje pravijo miš. Rada bi se prikradla v panj, a se je zmotila. Predobro si zatvoril vrata pred tako golaznijo.

Drugače pa nam nič ni kalilo miru, in pripovedovanja ni bilo ne konca ne kraja. Mamica nam je pripovedovala marsikaj zanimivega.

„Nekoč“, tako pravi, „je bil naš panj že tako poln ljudstva, da se nismo mogle skoraj več gibati. Tedaj so si moje hčere vzgojile drugo mamico raditega, da jaz lahko zapustim z enim delom svojega ljudstva panj in jim naredim zopet potreben prostor. Sama pa grem s svojimi privrženci iskat drugega stanovanja.“

Bil je lep in vroč poleten dan, ko izfrčimo iz panjů. To je bilo veselje! Nad cvetočim vrtom smo zarajale, se kopale v solnčnih žarkih in se veselile božje narave.

Pa naše veselje je trajalo le kratek čas. Piš privihra, od daleč se sliši votlo grmenje, in veter je pripodil črne oblake od juga proti severu. Debele kaplje so začele padati, med njimi pa toča.

Bile smo vse iz sebe, tako smo se ustrašile in nismo vedele kaj početi. Hitro se vsedemo na vejo bližnjega drevesa. Pa kaj bi nam to pomagalo, bile smo popolnoma izpostavljene nevihti. Zelo smo se bale tedaj za svoje življenje. Kaj bi neki počeli moji otroci brez mamice?

Pa v največji stiski prihiti naš gospodar. Imel je na drogu lično škatlo, ki jo povezne nad nas na vejo. Nad škatlo pa naredi še z neko desko streho. Kar bežale smo v škatlo, se tam skupaj stisnile — in bile smo na varnem.

Ko je nevihta pojenjala in prisijalo zopet solnce, je prišel naš gospodar, nas vzel oprezno z veje in nesel v novo stanovanje. Tu pa ni bilo veselja ne konca ne kraja. Tako stanovanje! Kar dišalo je vse. Panj snažen in lepo opremljen z umetnim satovjem iz čistega voska.

Sedaj pa na delo, so rekle moje hčerke. In rastla je celica za celico, jaz pa sem legla v nje jajčeca, da bode zopet kmalu mlad zarod.

Tedaj pa, ko smo se čutile že prav srečne in varne, nam je pretila zopet druga, še večja nevarnost.

Začelo je namreč koj drugi dan po našem izletu deževati, in deževalo

je več dni zaporedoma. Živeža smo si vzele sabo samo za par dni, in tega smo porabile. Kaj pa sedaj? Ali naj vse gladu poginemo? Moj Bog vendar! Vedno te skrbi in nevarnosti!

Tedaj pa se odpro panjeva vrata, naš gospodar se prikaže in nam potisne pod satovje posodico hrane. Prav sam med je bil, razredčen z mlačno vodo.

Rešene smo, sem vzdihnila. Moji otroci pa so posodico kmalu izpraznili in znosili živež, kolikor nam ga je preostajalo, v celice.

Parkrat še nam je gospodar prinesel hrane, ki smo jo vedno skrbno spravile. Bile smo sedaj dobro preskrbljene za nekaj časa. Pa tudi deževalo ni vedno; prisijalo je zopet zlato solnce.

Narava nam je nudila vse, kar smo rabile, in razvijale smo se veselo dalje v blagor nam samim in našemu gospodarju.«

»Mamica, mamica! Tudi jaz bi nekaj povedala« — se oglasi sestra Voščenska.

»Ko sem napravila prvokrat iz panjů daljši polet, sem bila na vse zelo radovedna. Najprej sem pa hotela videti, kakšen je naš čebelnjak. Ko ga ogledam od zunaj, smuknem skoz okno tudi v notranji prostor.

Prav lično je bilo tu. Vse snažno, panji lepo v vrsti, opremljeni s številskami, zadaj na steni pa se je bralo: »Zdrava čebela, pridnosti vzor!« Glej, glej! — si mislim — kaj se tu vse vidi!

Pri svoji slepi radovednosti priletim globoko v neki kot in že sem visela na tenki nitki. Medtem priteče neka žival in me zapreže popolnoma v neko mrežo. Še ganiti se nisem mogla. Žival me hoče umoriti. Vpila sem na vse grlo na pomoč. V zadnjem trenutku se odpro vrata, v čebelnjak pa skoči gospodar, in že je bilo po tej neusmiljeni živali. Kar ubil jo je. Mene pa je vzel ljubeznivo na svojo roko, me rešil vseh spon, tako da sem lahko zopet odletela.

Ko sem se še ozrla pri oknu nazaj v čebelnjak, sem videla, da se je naš gospodar grozno jezil nad temi živalmi, je vse kote prebrskal, in malokatera mu je pete odnesla. Kar pobijal jih je.« »Da, da! — tudi jaz sem prestala nekoč prazen strah,« se oglasi sestra Brenčica. »Nekega poletnega dne smo sedele proti večeru na bradi našega panjů, da se malo ohladimo in počijemo. Kar prilomasti proti nam neka grozna žival. Bila je skraj čisto okrogla, imela štiri noge, po telesu pa čisto krastava.

Kar odpirala je žrelo proti nam, in ko je neka sestra letela iz nepredvidnosti preblizu mimo nje, jo je kar z jezikom potegnila v svoje žrelo in pogoltnila. Kar odrevenele smo vse od strahu in se nismo mogle več ganiti.

Sedaj pa bo po nas — sem vzdihnila in se tresla na vsem životu. V zadnjem trenutku pa pride naš gospodar ter zakliče: »Stanko, prinesi tisto staro skledo in eno palčico, kobacni to krastačo vanjo ter jo odnesi daleč proč od uljnjaka. Ubijati je pa ne smeš, ker žival je drugače koristna, samo čebele nam hoče žreti.«

Takoj je pritekel fantič in odnesel žival, da je nismo več videle.«

»Če že ve druge blebetate, tudi jaz ne bom molčala.« — se oglasi sestra Medonoska. »Vem nekaj prav zanimivega.

Ko poletim nekega dne nabirat, bilo je zunaj tako lepo in vabljivo, da sem kar frčala od cvetke do cvetke in prav nič se mi ni ljubilo se vrniti. Ko se ozrem okoli sebe, pa se kar ustrašim, tako daleč sem odletela od doma. Čisto tuj mi je bil svet okolu mene in kar bala sem se, da ne najdem več domov. Ko si okolico bolj natanko ogledam, zapazim blizu sebe neko tovarišico sedeti. Bila je jako shujšana ter se zvijala in stokala. — Revica je gotovo bolna — si mislim, ter se vsedem bliže nje. Kaj pa ti je, tovarišica? jo vprašam. Ali si bolna?

»Jej, jej! Tako me napenja in želodec me boli! Jej, jej, kaj bo!« — »Kako da si sedaj bolna, ko imamo vendar tako dobro in svežo hrano?« — jo vprašam.

»Ve že, morebiti, ali pri nas je drugače.

Pred nekaj dnevi nam je pobral gospodar ves med do zadnje kapljice. Še celice, kjer so naši otroci v zibelkah, je pokril s papirjem, da ne bi vun izletele, in vsa hrana je šla, tako da smo postale prav suhe. Ker pa je bilo slabo vreme, in nismo mogle iti takoj nabirat, nam je dal neko umazano tekočino za hrano, ki je bila sicer sladka, a imela je zoprni in zaduhel vonj in okus. Pa kaj smo hotele reve, vzeti smo morale.

Ko smo tekočino posrebale, nam je prinesel v posodi še mokro žagovino in pesek, da smo še tisto polizale.

To je bilo šele slabo! Jej, jej! kako me napenja. Pravijo, da je to neobdačeni sladkor. Sedaj pa smo skoraj vse bolne. Jaz sem odletela kar daleč proč od doma in tu hočem umreti. Domov ne grem več.«

Da, da! Neobdačeni sladkor bo, ji odvrnem. Poznam ga samo po imenu. Ko sem nekoč ogledovala naš čebelnjak znotraj, sem našla na klopi 'Slov. Čebelarja'. Prav tam je bil odprt, kjer je bilo tiskano o krmljenju z neobdačenim sladkorjem. Tam je pisal nekdo, da je to popolnoma dobra hrana za čebele, tudi za zalego, in da jim še cvetnega prahu ni treba. Kakšni so vendar ljudje! Samo hvala Bogu, da naš gospodar takim rečem nič ne verjame.

Sedaj pa moram iti, bo že pozno. Bog te obvaruj! In sfrčala sem proti domu.

Sedaj pa, ko sem ti že nekoliko nablebetala, dragi naš gospodar, pa še poslušaj, kaj sem jaz doživela. Saj potem te ne bom več nadlegovala in bom tem pridneje nabirala.

Tudi meni se je enkrat tako zgodilo, kot moji sestri, o kateri sem ti prej pripovedovala. Prav daleč sem se odstranila od doma in težko mi je bilo se zopet spoznati, kje sem.

Nedaleč od mene sedi na nekem kolu tovarišica žalostnega obraza, in debele solze so ji tekle po licu.

Kaj ti pa je, uboga tovarišica, da plakaš? Ali ti je umrla mamica? »Uh, uh! Taka sramota! Tega ne preživim. Uh, uh!« Povej mi vendar, kaj ti je? ji rečem. Morebiti ti lahko pomagam, a meni se mudi. Sklenile

smo namreč, da letos prav veliko naberemo, ker letos je ljudem hudo za hrano, in naš gospodar rabi hrano in denar.

»Uh, uh! Vrag naj vzame te gospodarje! Sramota, sramota! Tega ne prenesem več!«

Veš, sedaj pa imam dovolj! ji odgovorim. Kletvic nisem vajena. Pri nas se ne kolne. Najmanj pa nad gospodarjem. »Odpusti mi, draga tovarišica, če sem te užalila, a tako sem obupana, da ne vem, kaj govorim. Ti veš, draga moja, da je med, ki ga me nabiramo, najzlahtnejši dar božji, ki ga nudi narava. Tudi veš, kako težavno je večkrat naše nabiranje, kolikokrat moramo izleteti, prej ko kapljico skupaj spravimo, in v kakšni smrtni nevarnosti se večkrat nahajamo. Pride piš in dež, te vrže neusmiljeno kam na zemljo, kjer otpneš. Če se te usmili toplo solnce, se oživiš in zopet vidiš svojo mamico, če pa ne, pa je za vedno po tebi.

Koliko sester pa je že padlo sovražnikom v žrela!

In kljub vsemu temu naš gospodar ne čisla našega pridelka. Pomisli, sedaj, ko je vse tako drago, ko že ni več ničesar pristnega na svetu, ampak sama nadomestila in še ta tako draga, je rekel, da ne sme nikdo dražje prodati medú kot po pet kron, drugače pride pod ključ. Uh, uh! ali to ni sramota za nas?¹

Tako me je razjezilo, da sem sklenila najprej, sploh ta posel opustiti in se česa drugega poprijeti. Pa kaj hočem sedaj na stare dni. S tem torej ni bilo nič, pač pa pojdem sedaj od čebelnjaka do čebelnjaka in bom agitirala pri tovarišicah, da ne bodo več za gospodarje nabirale, ampak samo toliko, kolikor same rabijo.«

Iz tega ne bo nič, jo zavrnem. Vsaj pri našem čebelnjaku ne. Me smo namreč sklenile, da bomo ravno letos prav veliko nanosile, ker naš gospodar rabi živeža za svojo družino, pa tudi denarja mu primanjkuje.

On namreč čisla naš pridelek črez vse in celo trdi, da mu je ta že rešil življenje. Rabi ga torej sam veliko in če ga kaj proda, ga nikakor ne da za sramotno ceno. Tako, dragi gospodar, sedaj pa grem na delo. Nikar ne zameri, da sem potratila toliko zlatega časa. Zanesi se torej na nas!«

Sfrčala je v svoj panj, kjer se je začelo prav živahno življenje.

Čebele so nabirale, celice so se polnile, jaz pa sem sukal točilo in točil. Naš slabi kruh je postal okusen in se je z medom prav dobro prilegel.

Pa s tem se moje čebelce še niso zadovoljile. Neumorne so bile v nabiranju, in jaz neumoren v točenju.

Torej se je začel tudi moj mošnjček polniti. Nabavil sem za družino vse potrebno in še ozdravil marsikatero rano, ki me je skelela na mojem gospodarskem telesu.

Moje čebele pa bodo kljub temu uživale svoj lastni pridelek in jih ne bo niti želodec bolel, niti napenjalo po neobdačenem sladkorju. Tudi se ne bodo sramovale cene, po kateri bom prodajal med.

¹ Zares, jako brihtna čebelca to! — Op. uredn.

Brez poziva!

Ludovik Černej.

Danes sem prejel med množico časnikov in uradnih dopisov tudi »Slovenskega Čebelarja«. Odložil sem novice in odloke in lotil sem se »Čebelarja«. Prebral sem ga od začetka do konca, ali da govorim z gospodom urednikom: od A do Ž. Pa me je marsikaj tako izpodbudilo, da sem sklenil, napisati tudi par vrstic za naš list. Storil bi to večkrat, pa jaz sem za pisanje silno len človek in pa — preskromen! Dozdeva se mi vedno: Kaj boš ti, ko pa drugi mnogo več vedo! Tako sem včasih napisal tudi kako pesmico za otroke, in tovariši so trdili, — ne vem, ali iz prepričanja ali le iz tovariškega prijateljstva —, da celo kakšno dobro. Ko pa sem dobil v roke Župančičeve »Pisanice«, sem pustil to. Kaj boš ti!

In tako je tudi glede čebelarstva. Nikdar si nisem domišljeval, da bi Bog ve koliko znal, dasi mi še ni prišla v roke nobena čebelarstva knjiga, bodisi stara ali nova, ki bi je ne bil z zanimanjem preštudiral.

Sam čebelarim šele kakih petnajst let. Pa zanimanje imam že po starem očetu. Bil je navdušen čebelar, in če je bilo količkaj ugodno leto, je pridelal nad polovnjak medu, lepega, čistega. To je bilo v tistih časih brez točila vsekako lepo. Bil je v gospodarskih rečeh sploh zelo napreden človek. Že leta 1873. je prinesel z Dunaja panj z okvirci in okencem zadaj. Doma si je dal napraviti še enega. To smo imeli otroci veselje lukati na varnem skoz šipo in opazovati vrvenje in drvenje čebelc! Žal, da dedek še ni znal prav ravnati s tema panjema. Nič ni naredil začetkov. Čebele so mu zalotale vse črezinčrez, in tako jih je naposled opustil v našo veliko žalost.

Kot najstarejši vnucek pa sem pomagal dedeku paziti na roje, ogrepati in v jeseni — lizati med.

Še eno moram povedati. Neko leto je pridrvel strašen vihar. Dedek je čebelaril v okroglih slamnatih koših. Vihar je prekucnil čebelnjak in tikal koše po sadovnjaku kakor otroci kroglice. Tedaj se je razjokal mož in je vzdihnil: »Hujše mi je, nego da bi mi pogorela hiša!« ...

Čebele so torej moje stare znanke. In učil sem se marsikaj, in vendar se mi zdi, da še ničesar ne vem o tajinstvenem svetu čebel.

Današnji »Slovenski Čebelar« pa me je spet navdušil. Kljub pozivu našega ljubelega urednika na sotrudnike je moral tudi tokrat precejšen del lista napolniti sam. Nič ne škodi — nam! Saj tako lepo po domače ne zna vsakdo pisati!¹ Najbrž je ravno to zbudilo v meni voljo, da napišem par vrstic. Da pa si zopet ne premislim, storim to takoj, iz lastnega nagiba, torej brez poziva.

Povedati hočem, kako sem čebelaril v tekočem letu, in vplesti vmes svoje mnenje o tem in onem.

Leto 1916. je bilo pri nas na Štajerskem slabo. Natočil sem jedva 120 kilogramov medu, in panji so bili v jeseni precej revni. V nadi na

¹ No, no! To trdiš samo iz tovariškega prijateljstva. — Op. uredn.

neobdačeni sladkor sem vzel 23 panjev. Toda sladkor, naročen junija, je došel srečno koncem novembra. Ker ni kazalo več krmiti, sem pustil zapazene čebele v miru, »na dobro srečo«. V zimskih večerih sem tuhtal, koliko mi jih utegne pomreti čez zimo. Kako pa sem se razveselil, ko sem pri izletavanju v začetku marca opazil, da mi ni šel noben panj v nič. Polkual sem v panjove in dognal, kje da je bila pomoč najnujnejša. Pripravil sem takoj sladkor in ga dal v balončkih. Žal, da sem moral baš tiste dni kot komisar po rekviriranju žita v sosednjo občino. Ko sem bil dokončal neljubo delo, sem našel v svoje veliko začudenje in žalost, da so mi umrli med tem časom tri ljudstva: eno pri polni mizi, ker je imelo še najmanj 6 kilogramov zadelanega medu, ki pa najbrž vsled nastalega mraza ni moglo do njega. Prezimovalo je to ljudstvo v gerstungovcu izjemoma zadaj, a spredaj so bili polni satniki. Dva pa je pomorila lakota, takisto pod polno mizo. Balončka sta se bila namreč zamašila. Revce čebelce so tičale ob krožniku kakor Dantal pod jablano. In še nad enim panjem je bil balonček zamašen, in polovica čebel je bilo že mrtvih; druge sem rešil. Škoda, da jih nisem takoj pridjal drugim, kar sem moral končno vendar storiti. Tako sem torej prišel ob štiri panji.

Pa še nekaj čudnega! Pod čebelnjakom imam dve čebelni družini v duplih (izdolbenih štorih) kot nedotakljivo premoženje, da mi dajeta roje. Kako sem se začudil, ko sem bil našel, da je bila pri enem zadnja končnica odpadla, in panj torej na široko odprt, najbrže vso hudo zimo. Čebelce pa so bile v njem ostale zdrave in krepke! Pred prepihom je bil panj sicer zavarovan, a čudež, da ni mraz pokončal prebivalk.

Ker je bilo letos spomladi dolgo mrzlo, se je razvoj v naravi zelo zakasnil. Črešnja je razcvetela ravno en mesec pozneje, nego lani. To pa je bilo za čebelarje ugodno, ker ni bilo poznega mraza, in so čebele dobro izkoristile cvetje sadnega drevja sploh. Zakasnil pa se je seveda tudi razvoj čebel, in dobil sem samo šest rojev. Pomladnega medu, ki ga točim sredi junija, sem dobil, kakor navadno, okroglo 60 kilogramov. Žal, da sem ga zafučkal po 10 kron; bil je izredno fin.

Pravi kostanj, ki je pri nas glavna paša, je vsled suše izredno hitro odcvetel, namreč v 14 dneh, dočim cvete navadno tri tedne. Natočil sem ga kakih 65 kilogramov. Grenek je res, kakor pravi g. urednik, a moji otroci ga imajo najrajši. Tudi častniki, ki sem jih z različnim medom pogostil, so trdili, da je »najpikantnejši«. Sicer pa se kostanjev med počasi ublaži, in tudi jaz sem ga letos pomešal z ajdovim. Prodal pa bi ga bil lahko drago vsako množino zaradi lepe barve.

»Priatelj, letos bo pa mana!« sem rekel tovarišu, opazujoč vreme. Spominjal sem se dobro, kako je bilo pred desetimi leti. In res, v nekoliko dneh sem že opazil, kako drve čebele v gozd in se »s polnimi sodčki« vračajo. Spominjal sem se pa tudi, kako hitro kristalizira mana. Sklenil sem torej, da jo bom takoj sproti iztočil. Kljub temu sem prvokrat zamudil nekaj dni, ker sem moral v stanovskih zadevah v Gradec. Takoj po

vrnitvi sem iztočil kakih 60 kilogramov mane in potem še štirikrat — vsak teden — približno toliko.

To je bil blagoslov! Iztočena mana je bila tako redka, da sem se sam bal, da se bo skazila. Ko pa je bila nekaj dni v škaflu, je že žlica obtičala pokonci v njej. Čital sem, kako razlaga pater Schachinger v dunajskem »Bienenvatru« početek mane, in dati mu moram prav. Bili so vroči dnevi in hladne noči. Podnevi živahnejše pretakanje soka po iglovcih (jelki), ponoči pa nekako zajezenje, in vsled tega izpotevanje mane. Schachinger trdi, da je mana najdragocenejši pridelek čebelarstva. Jaz ne vem! Zdrava je vsekakor. In prodala se je letos dobro.

Če pa že potegne enkrat sreča, si misli: naj potegnem pošteno. Tako se je zgodilo, da je medila letos pri nas tudi ajda. Natočil sem ajdovega medu precej nad en stot. Do letos ga nisem dobil še nikdar čez 20 kg.

Zdaj vem, kako je. Ajda medí navadno le v peščeni zemlji. Naša zemlja je pretežka. Letos pa je bila za peščeno zemljo prevelika suša, zato ajda tam ni mogla mediti, pri nas pa je bilo za medenje ravno dosti vlage.

Vidiš, prijatelj Rojina, še Bog ne more obenem vsem prav storiti! Sicer pa si bil tudi Ti zadovoljen in — to mene srčno veseli! Kakor Tebi, je prišlo tudi meni prav. Preskrbel sem svojo obitelj, kakor bi je z učiteljsko plačo z vsemi dokladami vred ne bil mogel — — — Prodajal sem prav različno: mnogo podaril, prijateljem in znancem dajal poceni, drugim pa deloma tudi drago. Pa na dom seveda nisem pozabil. Sam ne uživam medu, a moji otroci ji vedo bič, zlasti 11 letni Darko, ki mi je bil pri čebelarjenju dozda desna roka, kakor Tebi, prijatelj Rojina, Tvoja Danica. Ne vem, kako bo odslej, ker je že študent. Pravi, da je edino mazilo proti domotožju med na kruhec namazan, ki mu ga speče mama. Naša mama! Včasih se je norčevala zaradi mojih čebel in trdila, da smo najbrž vsi čebelarji malce — — preveč zatelebani v svoje čebelce; letos pa je rekla, da vse prekličé! To pa je že davno rekla, da bi ne bila več brez čebel, če bi bila tudi sama. In prav ima! Sposobna je bolj, kot jaz. Pa zakaj? Ker je mirna! Dela ti brez vsake zaščite s čebelami tako mirno, kakor da nima nič živega v roki in le rekdo, redkokdaj jo katera piči. Žal, da je ves dan na pošti.

Pa da še enkrat pridem na ceno! Take cene, kakor letos, še med pač nikdar ni imel. Znani strokovnjak pravi v »Bienenvatru«, da je zahtevanje visokih cen za med za čebelarje »nemoralno«, a meni se zdi, da je tako naziranje za voditelja čebelarjev »nenormalno«.¹ Vraga, kdo pa se še briga zdaj sploh za moralo! Ali jo bomo mi čebelarji reševali? Ali to ne bo nemoralno, če bomo morali nagí hoditi? Zakaj se niso pravočasno določile cene za obleko, obutev i. t. d. Med je bil vedno dražji kot mast, a koliko stane danes mast! Pravijo, da ne stane pridelovanje nič več. To ni res! Tudi vse čebelarske potrebščine so se silno podražile. In po-

¹ Najbrže Alfonsus sam nima nič medu! — Op. uredn.

misliti moramo, da bi moral čebelar s 40, 50 panjovi pošteno preživiti svojo družino. — Nekemu meščanu, ki se je čudil dragoti medu, sem rekel, da mu dam brezplačno nekaj satnikov, naj si gre samo ponje v panj. Pa ni šel! Moje načelo je to: Siromaku-bolniku poceni ali zastonj, sladkosnedezu pa za primerno ceno! Tudi to nas nič ne briga, kako se med uporablja. Kam pa gre n. pr. zdaj ves petrolej, ki je za svečavo, da se moramo v temi kesati? — A pustimo to!

Letos zremo čebelarji zaradi mane nekoliko s strahom v bodočnost. Star možiček mi je modroval: »Letošnjo zimo bodo čebele pomrle. Meni so še kot otroku pravili stari oče, da kadar čebele po jelki nabirajo, da tisto zimo pomrjejo.« — Pred desetimi leti je bila tukaj mana, a meni ni šel sledečo zimo noben panj v nič, ker so čebele lahko rano na pomlad izletavale. Pa ne samo zato, ker so se lahko očistile, temveč zlasti zato, ker so prišle tako do vode! In tukaj je zopet naš vrli gosp. urednik pravo pogodil: Za mano (za trd med sploh) potrebujejo čebele mnogo vlage.

O tem sem se letos natanko prepričal. Ker iz nekaterih satnikov nisem mogel iztočiti pretrde mane, sem nastavljal te satnike daleč od čebelnjaka na prostem. Čebele so jih kmalu popolnoma zasedle. Trumoma pa so letale tudi na kad ob vodovodu, ki je namenoma za čebele navrtana. Nikdar prej in nikdar pozneje ni toliko čebel obenem srkalo vode. In izpraznile so satnike popolnoma.

Jaz nameravam torej rano spomladi napajati čebele z mlačno vodo, ako ne bodo mogle povoljno izletavati same po njo; slednje je seveda vsekakor bolje. — To sem nameraval v »Slov. Čebelarju povedati, in gosp. urednik me je v tem prepričanju še bolj podkrepil.

Končno še nekaj besed o panjih. Jaz imam — razen že omenjenih dveh dupel — v čebelnjaku 24 gerstungovcev in 6 žnidersičev, seveda ne vseh polnih. (Jaz bom ta panj vedno tako imenoval; pišem pa z malo začetnico, da ga razločujem od imena njegovega častivrednega očeta.)¹ In tukaj pritrjujem svojemu ožjemu rojaku, slovitemu čebelarju Štampflu, ki ima vse vrste panjev, kar se jih je menda dozda »pogrunvalo«, da namreč noben panj sam nič ne medí, temveč da je odvisen uspeh od ljudstva, letine in čebelarja. Omenjenima duploma sem — žal, da že pozno — prideljal zadaj zaboj s polovičnimi Gerstungovimi satniki (po 7) in sem trikrat iztočil! En gerstungovec mi je nanosil štirikrat nastavek, gotovo kakih 35 kilogramov. Če pa končno povem, da bom odstranil eno vrsto gerstungovcev in jih nadomestil z žnidersiči, mislim, da sem povedal dovolj! In tako, dragi prijatelj Rojina, ne bodi hud, da sem postal tako gostobeseden. Ti si kriv! Tvoji članki, pa ne Tvoj poziv! — Bog Te živi še 50 let!²

¹ Če rabiš za Gerstungov panj gerstungovec, potem za Žnidersičev panj tudi lahko žnidersičev. Sicer Te pa razumemo tako ali tako, samo večkrat se še oglasi. Torej na poziv. — Op. uredn.

² Potem bi jih bilo ravno 100! Kako si dober! — Op. uredn.

† Čebelar Francišek Iler.

A. Lapajne.

»Zrno do zrna pogača,
kamen do kamna palača.«

Ako se pelješ po državni cesti od Novega mesta proti Krškemu, dospješ v približno eni uri do lepega, rodovitnega in za čebelarstvo ugodnega kraja, kjer je po legendi pasel ovce sv. Feliks, čigar sveti ostanki se hranijo v kapiteljski cerkvi v Novem mestu. Izmed mnogih manjših in večjih vasi, katere so tu pod Gorjanci, se razprostira na malem podolgovatem obronku vas **P o t o v r h**. Ker v vasi ni ne krčme, ne prodajalne, ampak so naseljeni samo posestniki in kočarji, razvijalo se je tu od pamtiveka najugodnejše in najuspešnejše gospodarsko življenje. Rodovitna polja so dajala dovolj živeža, prostrani travniki so redili obilo goveje živine, oddaljeni in bližnji gozdi so služili za nabavo potrebnega kuriva in nastilja, na južnih legah so se širili prijazni vinogradi, ki so dajali poprej malo cenjen cviček, danes pa čislano belo vino in črnino. V tem od narave oblagodarjenem kraju je gospodaril skoro 55 let naš **I l e r**, v okolici čislan in premožen posestnik in čebelar, ki zasluži, da se ga tu še posebno spominjamo in mu postavimo časten spomenik. Umril je dne 3. decembra t. l., na svoj godovni dan, star 72 let, in je bil pokopan na domačem pokopališču dne 5. decembra ob obilni udeležbi njegovih sovaščanov, znancev in čebelarjev.

Z bistrim razumom so spoznali že predniki našega Ilerja, da je ta kraj za čebelarstvo posebno ugoden, in so računali tako-le: Gospodarstvo dá hiši božji blagoslov, da se ne trpi pomanjkanja na živežu, vsak postranski dohodek prinaša pa denar, premoženje v hišo. Zato so naravni zaklad te okolice obrnili sebi v prid s tem, da so se poprijeli čebelarstva, gojili v več čebelnjakih čebele ter dosegli uspehe. K temu je pristopil še trgovski duh. Kupovali so jeseni med in satovje pri sosednjih čebelarjih in te pridelke spravili v kupčijo. Pa ne samo to. V poletnem času mesca julija so se podajali prejšnja leta (pred 30—40 leti) na Benečansko v Rezijsko, kjer so kupili prav poceni čebele ter jih prenašali iz tamošnjih, po suši na paši oslabeledih krajev semkaj, kjer so kostanj, gozd ter pozneje ajda dajali obilo pašne. Lačna, sestradana ljudstva, prenesena v tako bogato založene pokrajine, so se do čudovitega bogastva opomogle, in v jeseni se je cedilo medu. Treba je bilo to blago snažno, pošteno in gospodarsko spraviti ter v denar spremeniti. Vse to je mojstrsko znal rajnki Iler. Njegov med je bil čislan kot pristno, okusno in nepokvarjeno blago bodisi za užitek, bodisi za spomladansko krmljenje čebel.

Na tak način pridobljeno in v čislu stoječe blago se je potem prodajalo doma, v bližnjem Novem mestu, prav mnogo se ga je prevozilo v Ljubljano na jesenski čebelarski semenj, kjer se je z različnim uspehom spremenilo v denar. Mnogoletna taka kupčija je dovedla Ilerjevo obširno gospodarstvo do blagostanja.

Božji blagoslov je vladal pa tudi v njegovi družini. Iz dveh zakonov je vzkliko obilo pridnih sinov in hčerá, za katere je bilo treba skrbeti in tudi precejšnje dote šteti. Za dom je moralo pa še tudi dovolj ostati, da hiša ne peša. Za vse je bilo gospodarsko skrbljeno. Tako je očitno povzdignilo to kmetijsko gospodarstvo — čebelarstvo, prav gojeno in s kupčijo zvezano.

Rajnki Iler je bil kot samouk z bistrim očesom za vsak napredek vnetim srcem dober poznavalec čebelne narave, seveda po nazorih starih kranjskih čebelarjev. Znal je vse ugodno obrniti zase. Na višjo stopnjo se pa ni povzdignil, ker je bil že v letih, nezaupljiv za sedanje pridobitve, zlasti ker ni imel časa, da bi jih sam preizkušal in jih praktično uvedel.

Ali se bo čebelarstva trgovina po njegovi smrti nadaljevala pri Ilerjevi hiši, se danes ne dá določiti; želeti bi bilo, da bi se, z ozirom na to, ker pridobiva ta kmetijska panoga vedno bolj na veljavi, in ker se naši mlajši čebelarji in sedanji kmetijski rod ne ogrevajo za čebelarstvo. Podcenjuje se vrednost postranskih dohodkov pri gospodarstvih. Tudi nima sedanji rod iste žilavosti, vztrajnosti in razuma, da bi si pridobival dohodkov. Razvajen po dobrih letinah mnogoletne mirovne dobe ni poizkusil nič trpkega, da bi prav vedel ceniti pomen lastnih pridobitev, preveč se opira na pridobitve svojih prednikov. Ker so starejši gospodarji veliko trpkega prestali, zato so tako vztrajni, varčni in za pridobitev vneti. Sedanja vojna in nje posledice bodeta gotovo rodili v tem oziru dobre sadove. Zato postavljamo našim čebelarjem rajnkega Ilerja v zgled, ki zasluzi, da ga posnemamo, in da ostane njegov duh med nami vedno živ. Iz tega razloga smo popisali čebelarstvo delovanje tega moža. Našim kranjskim čebelarjem pa želimo, da bi se jih mnogo posvetilo temu poklicu po zgledu tega moža, ki bo v tej okolici težko dobil sebi enakega naslednika. Večna luč mu svetli!

Ženske čebelarice.

Miloš K.

»Ako bi bila jaz zmožna napisati članek za »Čebelarja«, bi takoj pojasnila, kako sem z obnožnino ozdravila bolne čebele, in kake velike dobrote je danes med kot hrana.«

Uršula Mramor.

Ko sem odposlal članek »Čebelarstvo o času svetovne vojne«, nisem več mislil letos pisati drugih člankov za »Čebelarja«. Naša čebelarica Urška me je pripravila do tega, da drugič primem za pero.

Vojna je pobrala naše možje. Ostali smo doma samo starčki, ženske in otroci. Naše ženske morajo na kmetih opravljati vsa možka dela. One se ne branijo prijeti za oralo, koso, sekuro in žago, vpreči živino ter delati vse, kar so pred vojno opravljali možje. Zahvaliti se imamo edino ženskam

na kmetih, da pridelujemo toliko hrane, brez katere bi morali poginiti lakote. Danes je pokazala žena, da ni nič manj vredna od moških, je podala dokaz enakopravnosti z moškim na vsej črti. To se bo moralo upoštevati tudi v bodoče.

V zadnjem članku sem povedal, da sem prevzel v svoje varstvo več čebelnjakov vpoklicanih vojakov. Glavna dela opravljam jaz, manjša pa prav dobro njihove ženske. Naša Urška ima moža in sina pri vojaki. Oba sta bila vneta čebelarja. Njen sin Janez je bil vpoklican letos. Lansko leto je prezimil svojih osem čvrstih plemenjakov v topli kleti, ker se je bal, da bi mu ne bili ukradeni. Svetoval sem mu, da naj prenese pri vsakem solnčnem in gorkem vremenu čebele v čebelnjak, da se bodo prezračile in osnažile. Drugekrati je vestno in natančno spolnoval vse moje nasvete, enkrat pa je menda skrb pred vojaščino zabranila, da ni storil tega. V zimi po odhodu k vojakom mi potoži njegova mati Urška, da se zelo boji za čebele, ker so zanemarjene in predolgo v kleti. V začetku marca jih prenese iz kleti v gorško sobo, ker na prosto jih ni bilo mogoče še prenesti radi mraza in snega. Žalostna mi potoži, da bo ob vse čebele. V vseh panjih vlada hud smrad. Spoznal sem takoj, da imajo grižo. Trije panji so bili že mrtvi, ostalih pet je pa žalostno brenčalo; vse je bilo onesnaženo in smrdljivo.

Čez nekaj dni je posijalo gorško solnce, in nastalo je južno vreme. Šel sem nabirat v solnčne rebri leševih zvončkov za obnožnino. Dal sem Urški nekaj cvetnega prahu in karbolineja za osnaženje panjev. Ona pomeša cvetni prah med zredčeni in gorki med ter to po malem daja uživati še živim in bolnim čebelam. Ko pridem k njej pogledat in poizvedovat, kako je kaj s čebelami, mi vsa vesela reče: »Vaš cvetni prah je napravil pri mojih čebelah res čudež. Nič več niso videti bolne, živahne so in vesele.« Spravili smo jih v čebelnjak, da so se osnažile in prezračile. Osnažili smo nesnago — in rešene so bile! Od teh petih panjev je Urška natočila pri meni vsega skupaj tri polne vodne škafe medu. Njenega veselja ne morem popisati. Ko sem jej povedal, da je med prav dobro nadomestilo kot začimba mesto zabele, je bila še bolj zadovoljna in vesela. Tukaj naj navedem približno najin zadnji pogovor drugim v spodbudo in zgled.

»Urška, ali ste nakrmila s sladkorjem svoje čebele?«

»Sem, včeraj je bil gorak dan; hitro skuham nekaj sladkorja in ga jim podam v koritcih. Vse so použile in osnažile so se tudi, da je bil ves sneg pred čebelnjakom rumen. Sedaj sem vesela in zadovoljna, ker ne bom več živela v strahu, da bi bile žejne, kot so bile pozimi, in bolne, kot spomladi.«

»Ali ste prodali kaj medu, ali ga imate še kaj?«

»Prodala ga nisem, ker ga rabim sama za otroke in zase. Poprej sem bila bolehnata, šibka, da sem le s težavo delala. Odkar pa po malem vsak dan uživam med, sem zopet čvrsta, močna in zdrava, da z lahkoto opravljam vsa dela. Med mi je dal zdravje in moč. Kaj bi jaz reva počela pri tej strašni draginji in lakoti, ako bi ne imela medu? Zaklati sem morala

oba prašiča, ker jima nisem imela več kaj dati. Dobila sem samo 8 kg slanine, ki jo moram hraniti za poletno delo. «

»S čim pa zabelite jedila?«

»Moja edina zabela za jedila je med. Na kuhan krompir, žganjce, celo na kuhano zelje in na vsako jed denem žlico ali dve v kozici segretega medu — in pojemo vse z največjo slastjo. Poglejte moje tri otroke, kako so rdeči, rejeni in zdravi! Ali se jim kaj pozna, da vlada draginja in lakota?«

»Me zelo veseli, da ste prepričani, kake velike važnosti je čebeloreja.«

»Prepričana sem, da čebeloreja daje najtečnejšo hrano in največ dohodkov od vsake druge živinoreje. Koliko dela, truda in stroškov je s prašičjo rejo! Ako človek računa trud, delo, zamudo, živež in stroške za kupljeno hrano, je prešič silno drag. S čebelami je pa prav malo dela in stroškov v primeri z drugo rejo. Ako Bog da, da prideta mož in sin zdrava domov, bomo drugače čebelarili, kot smo poprej. Sedaj sem se naučila tudi jaz čebelariti in hočem v bodoče obrniti vso pozornost na čebelorejo.«

Slovensko čebelarско društvo za Koroško

naznanja:

1. Glede udnine in zavarovalnine za leto 1918.

Današnjemu »Čebelarju« so priložene položnice. Priložene so iste radi enostavnosti tudi udom podružnic in krajnih skupin. Ti pa naj denarja ne pošiljajo sami, temuč naj plačajo, če še tega niso storili, pri svoji podružnici ali krajni skupini. Vsak torej plača tam, kjer je plačeval do zdaj.

Udnina znaša 4 K 60 vin. Če pošlje ud deželnemu (zgoraj imenovanemu) društvu obenem na celi poli kancelijskega papirja pisan inventar (zaznam reči), ima obenem zavarovan svoj inventar do 500 kron, in sicer po stari vrednosti panjev itd.

Kdor hoče imeti zavarovano do 500 K po novi vrednosti, doplačati mora vrhutega še 1 K 50 vin.

Kdor hoče zavarovati svoje čebele, čebelnjak, prazne panji itd. (kratko: inventar) po novi vrednosti nad 500 K, plačati mora za vsakih nadaljnjih 500 K po 5 K.

Slovensko čebelarско društvo za Koroško vabi vse čebelarje, da zavarujejo svoj inventar in posebno tudi inventar vojakov (odsotnih) po novi vrednosti. Čebele in ves inventar imajo danes veliko vrednost. Ta vrednost raste od dne do dne. Tatvine pa se množijo, in čim manj bo sladkorja in drugega živeža, tem večja bo nevarnost radi tatvine. Vsak

pameten čebelar pa mora uvideti, da zavarovalnica pri malenkostni premiji 60 vinarjev ne more izplačevati visokih in mnogih odškodnin.

Zneski, ki se izplačujejo pri zavarovanju po stari vrednosti, se nahajajo v »Čebelarju« leta 1914., šte. 8. Ondi je popisano natanko tudi vse drugo, kakor o postopanju v slučaju tatvine, požara itd.

Po novi vrednosti pa se izplačajo te-le cene:

Za lesen prazen panj (Holzbeute)	K 20.—
» lesen obljuden panj (Holzbeute)	» 60.—
» pleten prazen panj (slamnik, Strohkorb)	» 14.—
» pleten obljuden panj (slamnik, Strohkorb)	» 50.—
» eno ljudstvo	» 25.—
» en kilogram voska in strdi	» 4.—
» velik sat gerstungovca s satjem in strdjo	» 5.—
» mal sat gerstungovca s satjem in strdjo	» 2.50

Med časom od srede septembra do srede majnika se izplača za strd in vosek, ki se nahaja v lesenem panju, največ 20 K in za strd in vosek v slamniku največ 15 K.

Od srede majnika do srede septembra plača se za strd in vosek v lesenem panju največ 30 K in za strd in vosek v slamniku največ 25 K.

Inventar mora biti pisan, kakor že zgoraj omenjeno, na celi poli kancelijskega papirja. (Obrazci za to se nahajajo v »Čebelarju« l. 1914., št. 8.) Napisati se mora v dveh izvodih (najlaglje na ta način, da se vloži med pole kopir-papir). En izvod je poslati deželnemu društvu, enega pa hrani podružnica ali krajevna skupina. Direkten ud shrani sam en izvod. V slučaju nesreče je predložiti (vposlati) obenem s tozadevnim pismom tudi inventar dotičnega uda. (Raditega smejo biti listi popisani le na eni strani!) Najbolje je, da se napravi na inventarni poli obenem račun za dotičnega uda: udnina toliko, zavarovalnina od prvih 500 K toliko in od nadaljnje zavarovalne vsote toliko.

Za stvari, za katere (zgoraj!) maksimalna vrednost ni navedena, se bo plačal v slučaju nesreče znesek, ki odgovarja vrednosti ob času nesreče; za satje in strd v okvirih drugih mer po primerjavi z gerstungovcem.

Zavarovalnina se pošlje **obenem z udnino** po položnici ali pa po poštni nakaznici, in sicer kakor mogoče hitro. Obenem je poslati inventar. Vso pošto (pisma in poštne nakaznice) radi udnine in zavarovalnine za leto 1918. je poslati pod naslovom: Jekl Josip, voditelj šole, Apače, pošta Galicija, Koroško.

P r i p o m b a : Kdor bi poslal udnino 4 K 60 vin., a ne inventarja, je sicer ud z istimi pravicami, a ne dobi v slučaju nesreče nobene odškodnine. Glasom pogojev zavarovalnice se za en posamezen slučaj tudi pri višjem zavarovanju (po novi vrednosti) ne izplača več kot 500 K.

Vzorec za inventar.

Tu sem se napiše, ali je dotični direktni ud, ali ud podružnice ali krajne skupine, in sicer katere.

Inventar za leto 1918.

Cmurek Tomaž, podomače Pripotnik,

Verdinje, pošta Kotlje, Koroško.

Tek. št.	P r e d m e t	Števílo	Vrednost v kronah	Opomba
1	čebelnjak doma	1	350	
2	čebelnjak v pol ure oddaljenem gozdu, imenovanem Brdo	1	200	
3	obljudenih kmečkih panjev po 38 K	30	1140	
4	praznih kmečkih panjev po 4 K	20	80	
5	ujemalci po 12 K	3	36	
6	odeji za čebele po 10 K	2	20	
7	posod za pitanje, lesenih po 1 K	20	20	
	Skupaj	77	1846	
	Udnina za leto 1918		K 3'60	
	Zavarovalnina od prvih 500 K		» 1'50	
	Zavarovalnina od drugih, tretjih in četrlih 500K		» 15'—	
	Skupaj		K 20'10	

2. Glede sladkorja.

Radi poznega definitivnega dovoljenja od strani c. kr. ministrstev, radi prekinjenega in otežkočenega prometa, radi tega, ker se nahaja predsednik in vodja poslov v vojaški službi, ter zadnjič radi tega, ker priporoča tovarna, da se naj pošlje (posebno radi nevarnosti pred tatvino) v posebnem vagonu na Koroško ves sladkor naenkrat, se sladkor jeseni ni mogel razpošiljati. Razposlal pa se bo ves sladkor (namenjen za jesen in pomlad) pozimi, in sicer tako zgodaj, da bo mogoče krmiti v zgodnji vigredi.

Bilo je mogoče izposlovati (posebno tudi po neumornem prizadevanju čebelarke zveze) množino, ki bo, kakor je upati, povsem zadostovala za podružnice, direktne ude in za ude, ki nanovo pristopijo. Podružnice naročnino za stare ude lahko zvišajo in naročijo za nove ude. Oni, ki za jesen niso naročili, in novi udje naj naročijo za vigred že zdaj, ker pozneje se sladkor ne bo več razpošiljal. Sladkor dobijo, kakor iz zgorajšnjega razvidno, tudi novi udje.

Obenem z naročilom je treba poslati:

1. Denar, in sicer 120 K za metrski stot ali 1 K 20 vin. za 1 kg. Podružnice in stari naročniki morajo za novo naročitev doposlati. Če prej niso poslali po 1 K 20 vin. za 1 kg, tedaj imajo doposlati tudi za staro naročnino (jesensko). Sladkorja se bo poslalo le toliko, kolikor bo plačnega. Če bi bil sladkor cenejši, ali bi se ga ne moglo dosti poslati, se bo preostanek vrnil.

2. Obenem je poslati vreče (žaklje). Na vsako vrečo je napisati, pritišiti ali privezati naslov pošiljatelja ter postajo železnice. Poslati je le močne vreče.

3. Treba je naznaniti razločno pisan naslov, železniško postajo, davčni okraj, število panjev poleti in število panjev pozimi (za vsakega uda).

Denar za sladkor je poslati po poštini nakaznici (ne položnici). Udnina se mora poslati posebej po položnici ali drugi nakaznici.

Vse, kar se tiče sladkorja, je poslati na naslov: Čast. gosp. Hafner Urh, župnik, Ojstrica, pošta Spodnji Dravograd, Koroško.

O p o m b a. Društvo ne more nositi nikake odgovornosti glede sladkorja. Prejemnik pa si lahko pusti pri prejemu sladkorja težo določiti, in če kaj manjka ali je poškodovano, naj prosi, da se zapiše (protokolira). Na podlagi tega zapisnika naj zahteva nato odškodnino od železnice.

S št. Viške gore. Gospod urednik! Tudi k meni je došla Vaša mila prošnja za gradivo za »Slov. čebelarja«. Trkali ste tudi tukaj zastonj. Bila je ravno enajsta ofenziva ob Soči, in vse občine južno od naše so bile že evakuirane, majali smo na lasu vsi s čebelami vred. Med enajsto in dvanajsto soško bitko pa so se vršile priprave za silno protiofenzivo, in vse je bilo živo vojaštva. Trdo sem se moral postaviti po robu, čuvati kakor neka za to odmenjena domača žival svoje čebele noč in dan. Kljub čuječnosti sem prišel ob plemenjak, ki je bila v njem žal najboljša matica mojega čebelarstva. Nič ni zadržalo uzmovičev, dišal jim je med. Gospod nadučitelj Fr. Kašča, ki je imel že znatne izgube, je rešil ostanek svojega čebelarstva v moj čebelnjak, a tudi tukaj je izgubil še en Žnideršičev panj kljub moji čuječnosti. Danes je vsa nevarnost za čebele prešla, in z zadovoljstvom Vam poročam, da imam vzimljenih 40 plemenjakov. Posrečilo se mi je tudi v tej krizi rešiti velik del svojih suhih desk, ki so namenjene za nove panji. — Poročam Vam še nekaj o tukajšnji čebelni letini. Pomlad je bila neugodna, pa vendar sta bila dva lepa tedna, in ker je letos bilo leto za medenje vresja, so čebele v teh štirinajstih dneh jako veliko nabrale. Poletje je bilo pa izredno suho, in ker ni v bližini jelk, je bila paša skromna. Ajda je medila le nekaj dni,

ampak izdatno, tako da so čebele vsaj toliko nabrале, da niso panji izgubili preveč na teži. Kar je ostalo ljudstev črez zimo ostalim čebelarjem v okolici, jih je vzela zgoraj popisana kriza, tako da sem edinj čebelar s čebelami vsaj uro hoda tod naokoli.

I. Peternel, župnik.

Iz Spodnještajerskega čebelarskega društva. Društvo ne namerava več zavarovati čebelarskega imetja svojih članov. Zavarovane so samo čebele in panji; odškodninski zneski, ki se za to izplačajo, pa so za današnjo vrednost veliko premajhni. Čebelnjaki sami pa niso zavarovani, in so bila vsa posredovanja pri zavarovalnici, naj bi privolila, da se čebelnjaki smejo zavarovati kje drugod, brez uspeha. Zavarovalnica »Phönix« se je vedno sklicevala na določilo, da zavarovanje pri kaki drugi zavarovalnici uniči tudi zavarovanje pri njej. Zdolšek.

Odborova seja 24. julija 1917. Navzoči: gg. Hafner, Kalan, Humek, Slapšak in Zirkelbach. Razgovor gledé čebelarskega shoda dne 15. avgusta v Marijanišču. Za predavatelje se določijo: 1. g. Humek: Kako povzdigniti pridelovanje medu pri našem čebelarstvu; 2. g. Hafner: Čebelarstvo in vojna; 3. g. Bukovic: Kupčija s čebelami po vojni. Sklene se soglasno, da se kupi nova stiskalnica za vosek. Vloži naj se prošnja za podporo na deželni odbor in na poljedelsko ministrstvo.

Odborova seja 2. decembra 1917. Navzoči: gg. Hafner, Humek, Bukovic, Rojina, Zirkelbach. Razgovor o društvenem listu »Slov. Čebelar«.

Odborova seja 28. decembra 1917. Navzoči: gg. Hafner, Humek, Bukovic, Rojina, Zirkelbach. Poročilo tajnikovo in blagajnikovo gledé razdelitve sladkorja, in društvenega denarnega stanja se vzame na znanje in odobri. Soglasno se sklene, da društvo prihodnje leto posreduje pri prodaji in nakupu medu, voska in čebel. Sklene se nadalje soglasno, da »Slov. Čebelar« v letu 1918 izhaja štirikrat v treh številkah skupaj v nedoločnem času. Obseg naj se ravna po denarnih sredstvih. **Hinko Zirkelbach**, t. č. tajnik in blagajnik.

Listnica uredništva.

V zadnji listnici uredništva je v predzadnjem stavku beseda »svoj« odveč; v rokopisu je bila sicer črtana, vendar jo je tiskarski škrat vtihotapil, ker urednik zadnje korekture ni dobil v roke. — Rokopisi naj se blagovolijo pošiljati na stari naslov v Šmartno pri Kranju, pošta Stražišče, kamor se bo tudi urednik menda kmalu vrnil; star je že dovolj. — Naj ljubi Bog že skoraj zopet reče: »Mir vam bodi!«

Poziv.

Kdor ima kaj prodati ali kupiti, bodisi čebele, med, vosek ali voščine, naj naznani to »Osrednjemu čebelarskemu društvu v Ljubljani«, in glavni odbor bo rad posredoval pri kupčiji. Zlasti plemenjaki naj se ne prodajajo v tujino zdaj, ko že za domače čebelarstvo primanjkuje čebel. **ODBOR.**

Spretnega čebelarskega mojstra sprejme E. Jegliča nasl., Selo, pošta Žirovnica, Gorenjsko. Hrana, stanovanje, kurivo in luč prosta. Vpošljejo naj se ponudbe z zahtevo plače.

Zdrave čebele v panjovih vseh oblik kupi M. Schmiedhofer v Heleni, pošta Črna, Koroško.

Odgovorni urednik **Hinko Zirkelbach**. Lastnik »Slovensko čebelarsko društvo«.
Tiska »Katoliška tiskarna« v Ljubljani.

